

Верховний
Суд

**Аналіз
стану здійснення правосуддя
при розгляді кримінальних проваджень
у 2018 році**

Київ
2019

З М І С Т:

№ з/п	Найменування розділів	Сторінки
1	1. Загальні показники надходження до судів України справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення. Навантаження на суддів	3–4
2	2. Загальні показники стану здійснення судочинства судами кримінальної юрисдикції	4–5
3	3. Розгляд матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ)	6–32
4	3.1. Розгляд матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ) місцевими загальними судами	6–8
5	3.2. Оперативність розгляду місцевими загальними судами кримінальних проваджень (справ)	9–11
6	3.3. Розгляд клопотань, скарг, заяв під час досудового розслідування та судового розгляду	11–13
7	3.4. Апеляційний розгляд матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ)	14–17
8	3.5. Касаційний розгляд матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ)	17–21
9	3.6. Розгляд загальними судами кримінальних проваджень (справ) про злочини, вчинені неповнолітніми чи за їх участю	21–24
10	3.7. Розгляд загальними судами кримінальних проваджень (справ) про злочини, вчинені організованими групами та злочинними організаціями	24–26
11	3.8. Склад та структура засуджених осіб. Види покарання	26–32
12	4. Розгляд загальними судами справ про адміністративні правопорушення	32–42
13	4.1. Розгляд загальними судами справ про порушення Правил дорожнього руху	39–42

АНАЛІЗ СТАНУ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОЧИНСТВА СУДАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ У 2018 РОЦІ (за даними статистики)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ НАДХОДЖЕННЯ ДО СУДІВ УКРАЇНИ СПРАВ І МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ТА ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ. НАВАНТАЖЕННЯ НА СУДДІВ

Упродовж 2018 р.¹ згідно з даними Державної судової адміністрації України (далі – ДСА) та Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (далі – ККС ВС) на розгляд до загальних місцевих, апеляційних судів та ККС ВС **усього надійшло** 2 млн 276 тис. [1 млн 942 тис.]² справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що порівняно з 2017 р. на 17,2 % більше; із них справ і матеріалів *кримінального судочинства* – 1 млн 481 тис. [1 млн 187 тис.], що також більше на 24,8 %.

У томі числі до **місцевих загальних судів** у 2018 р. на розгляд надійшло усього 1 млн 992 тис. [1 млн 686 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 18,1 % більше, ніж у 2017 р. У тому числі справ і матеріалів: *кримінального судочинства* – 1 млн 222 тис. [954 тис.], що на 28,1 % більше; *про адміністративні правопорушення* – 769,8 тис. [732,4 тис.], що на 5,1 % більше.

До кожного судді місцевого загального суду з розрахунку чисельності суддів за штатним розписом (за умови повної штатної укомплектованості) щомісяця у середньому мало б надходити на розгляд по 25,6 [20] справ і матеріалів кримінального судочинства та по 16,1 [15,3] справ і матеріалів про адміністративні правопорушення. Проте із розрахунку наявної чисельності суддів до кожного працюючого судді місцевого загального суду щомісяця у середньому надходило (із урахуванням залишків справ і матеріалів за попередній рік) по 38,4 [31,8] справ і матеріалів кримінального судочинства та по 24,2 [24,4] справ і матеріалів про адміністративні правопорушення.

До **апеляційних загальних судів** на розгляд надійшло усього 269,1 тис. [242,4 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 11 % більше, ніж у попередньому році. У тому числі справ і

¹Статистичні показники за 2018 р. (як і показники за 2017 р.) відображено без урахування статистичних даних розгляду справ і матеріалів місцевими судами АР Крим, м. Севастополя, деякими судами Донецької та Луганської областей.

² Тут і далі у квадратних дужках наведено відповідні дані за 2017 р.

матеріалів: *кримінального судочинства* – 244,6 тис. [220,3 тис.], що на 11,1 % більше; *про адміністративні правопорушення* – 24,5 тис. [22,2 тис.], що на 10,5 % більше.

Щомісяця у середньому кожний суддя апеляційного загального суду (із розрахунку чисельності суддів за штатним розписом та повної укомплектованості суду) мав би отримувати на розгляд по 25,1 [16,7] справ і матеріалів кримінального судочинства та по 2,5 [1,7] справ і матеріалів про адміністративні правопорушення. Однак із розрахунку наявної чисельності суддів до кожного працюючого судді апеляційного загального суду щомісяця у середньому надходило (із урахуванням залишків справ і матеріалів за попередній рік) по 41,3 [28,6] справ і матеріалів кримінального судочинства та по 4,1 [2,9] справ і матеріалів про адміністративні правопорушення.

До ККС ВС у 2018 р. усього надійшло 15,2 тис. процесуальних звернень (касаційних скарг, подань, клопотань, заяв) та кримінальних проваджень (справ), із них процесуальних звернень *у справах про адміністративні правопорушення* – 165.

У ККС ВС відповідно до рішень зборів суддів цього суду № 4 від 8 грудня 2017 р. та № 6 від 5 вересня 2018 р. діють дві судові палати, правосуддя в яких здійснюють 25 суддів. Відповідно до рішення зборів суддів № 7 від 5 вересня 2018 р. у ККС ВС утворено Третю судову палату та визначено відповідно до наявних вакантних посад суддів її кількісний склад.

Середньомісячне надходження на кожного фактично працюючого суддю ККС ВС становило 55,2 справ і матеріалів, із них касаційних скарг, заяв про перегляд судового рішення – 35,3.

Показник середньої кількості процесуальних звернень і кримінальних проваджень (справ), що перебували протягом 2018 р. на розгляді ККС ВС, становив 629 у розрахунку на одного суддю, із них касаційних скарг, заяв про перегляд судового рішення – 388.

2. ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ СТАНУ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОЧИНСТВА СУДАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

У 2018 р. **місцеві загальні суди** по першій інстанції усього розглянули 1 млн 954 тис. [1 млн 641 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 19,1 % більше порівняно з 2017 р. У тому числі справ і матеріалів: *кримінального судочинства* – 1 млн 196 тис. [919,3 тис.], що на 30,1 % більше; *про адміністративні правопорушення* – 757,8 тис. [721,7 тис.], що на 5 % більше.

Апеляційні загальні суди за апеляціями та апеляційними скаргами розглянули 255,2 тис. [239,8 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 6,4 % більше, ніж у 2017 р. У тому числі справ і матеріалів: *кримінального судочинства* – 233,1 тис. [218,3 тис.], що на 6,8 % більше; *про адміністративні правопорушення* – 22,1 тис. [21,6 тис.], що на 2,5 % більше.

ККС ВС закінчив провадження у 9,1 тис. процесуальних зверненнях (касаційних скаргах, поданнях, клопотаннях, заявах) та кримінальних провадженнях (справах), або 58,2 % від кількості тих, що перебували на розгляді упродовж минулого року.

Протягом 2018 р. зменшилась як кількість, так і частка осіб, стосовно **яких в апеляційному порядку скасовано і змінено** вироки місцевих загальних судів. Так, кількість таких осіб становила 7,5 тис. [8,3 тис.], що на 9,6 % менше, ніж у 2017 р.; їх частка від кількості осіб, щодо яких ухвалено вироки місцевими загальними судами, – 8,4 % [9,2 %].

У **касаційному порядку скасовано і змінено судові рішення** у 1,4 тис. кримінальних провадженнях (справах) стосовно 1,5 тис. осіб. Із них касаційну скаргу задоволено та судові рішення *скасовано* у 1,1 тис. кримінальних провадженнях (справах) стосовно 1,1 тис. осіб, або 32 % від загальної кількості судових рішень, переглянутих у касаційному порядку. Судові рішення *змінено* у 287 кримінальних провадженнях (справах) стосовно 322 осіб, або 8,4 % від загальної кількості судових рішень, переглянутих у касаційному порядку. У тому числі скасовано і змінено у касаційному порядку *вироки* місцевих та апеляційних загальних судів стосовно 629 [457] осіб, або 0,7 % [0,5 %] від кількості осіб, щодо яких ухвалено вироки загальними судами; із них *скасовано* вироки стосовно 414 [376] осіб, *змінено* – щодо 215 [81] осіб.

У 2018 р. на 7,6 % зменшилася кількість **скасованих і змінених** в апеляційному порядку постанов, винесених місцевими загальними судами **у справах про адміністративні правопорушення**, – 6,5 тис. [7 тис.]. Їх частка від загальної кількості винесених місцевими загальними судами постанов у справах про адміністративні правопорушення також дещо зменшилась і становила 1 % [1,2 %]. Із них *скасовано* постанов щодо 5,7 тис. [6 тис.] осіб; *змінено* – стосовно 850 [1 тис.] осіб.

За статистичними даними ДСА у 2018 р. відсоток справ і матеріалів *кримінального судочинства*, загальний термін проходження яких у місцевих загальних судах тривав понад 1 рік, становив 18,1 % [21,6 %]; *про адміністративні правопорушення* – 2,4 % [2,9 %]. В апеляційних загальних судах цей показник

становив: справи і матеріали *кримінального судочинства* – 12,4 % [7,6 %]; *про адміністративні правопорушення* – 3,6 % [1,3 %].

3. РОЗГЛЯД МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ТА КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ (СПРАВ)

3.1. Розгляд матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ) місцевими загальними судами

У 2018 р. згідно зі статистичними даними ДСА³ на розгляді місцевих загальних судів по першій інстанції усього **перебувало** 1 млн 319 тис. [1 млн 21 тис.] матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ), що на 29,2 % більше, ніж у 2017 р.

Із них у провадженні перебувало: 191,1 тис. [173,8 тис.] кримінальних проваджень (справ), що надійшли до суду з обвинувальним актом, що на 9,9 % більше; проваджень з клопотаннями про звільнення від кримінальної відповідальності (за справами без обвинувальних актів) – 3,6 тис. [3,5 тис.], що на 4,1 % більше; проваджень з клопотаннями про застосування примусових заходів виховного характеру щодо неповнолітніх – 476 [452]; проваджень з клопотаннями про застосування примусових заходів медичного характеру – 1,3 тис. [1,2 тис.]; клопотань, подань слідчих органів – 903,7 тис. [606,5 тис.], що на 49 % більше; скарг на дії слідчих органів – 99,8 тис. [99,9 тис.]; заяв про відвід суддів – 16,6 тис. [15,1 тис.], що на 10 % більше; подань, клопотань у порядку виконання судових рішень – 99,1 тис. [117,8 тис.], що на 15,9 % менше; матеріалів про надання міжнародної правової допомоги – 1,6 тис. [1,2 тис.], що на 35,1 % більше; справ про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами – 1,5 тис. [1,7 тис.]; справ про відновлення втрачених матеріалів – 69 [70].

Місцеві загальні суди **закінчили провадження** у 1 млн 196 тис. [919,3 тис.] матеріалах та провадженнях (справах), або 90,7 % [90 %] від тих, що перебували на розгляді протягом року. У тому числі закінчено провадження у 107,8 тис. [107,2 тис.] кримінальних провадженнях (справах), що на 0,6 % більше; проте їх частка від загальної кількості тих, що перебували на розгляді, зменшилась і становила 56,4 % [61,7 %].

Із прийняттям судового рішення місцеві загальні суди розглянули 1 млн 132 тис. [864,1 тис.] матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ), що на 31 % більше порівняно з попереднім роком, або 94,6 % [94 %] від кількості тих, провадження в яких закінчено.

³ Статистичний звіт ДСА форми № 1-к «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження».

Обвинувальний чи виправдувальний вирок місцеві загальні суди ухвалили у 82,7 тис. [84,3 тис.] кримінальних проваджень (справ), що на 1,9 % менше, ніж у 2017 р., або 76,7 % [78,6 %] від кількості тих справ, провадження в яких закінчено. Виправдувальні вирокі ухвалено стосовно 897 [877] осіб, що на 2,3 % більше; їх частка від кількості всіх осіб, щодо яких ухвалено вирокі, становила 1,1 % [1 %]. У тому числі у справах публічного обвинувачення виправдувальні вирокі ухвалено стосовно 886 [868] осіб.

Із закриттям кримінального провадження місцеві загальні суди розглянули 20,5 тис. [17,5 тис.] кримінальних проваджень (справ), що на 17,1 % більше порівняно з 2017 р.; їх частка від кількості тих справ, провадження в яких закінчено, становила 19 % [16,4 %].

За **нововиявленими обставинами** у провадженні місцевих загальних судів перебувало 1,5 тис. [1,7 тис.] кримінальних проваджень (справ), що на 7,5 % менше, ніж у попередньому році; закінчено провадження у 1,2 тис. [1,3 тис.] кримінальних проваджень (справ), із них: заяву задоволено із скасуванням вироку й ухваленням нового вироку – у 24 [19] справах; задоволено заяву із скасуванням ухвали і постановленням нової ухвали – у 87 [118] справах; заяву залишено без задоволення – у 358 [395] справах.

Станом на 31 грудня 2018 р. місцеві загальні суди не розглянули 123 тис. матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ), або 9,3 % [10 %] від загальної кількості тих, що перебували на розгляді протягом 2018 р.; із них кримінальних проваджень (справ) – 83,3 тис., або 43,6 % [38,3 %].

У **структурі кримінальних проваджень (справ)**, які були розглянуті місцевими загальними судами з ухваленням вироку, найбільшу частку, як і в попередньому році, становили справи про вчинення злочинів проти власності (статті 185–198 Кримінального кодексу України (далі – КК)) – 53,1 % [52 %] від усіх розглянутих місцевими загальними судами справ із ухваленням вироку, або 43,9 тис. [43,8 тис.] таких справ;

– справи про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (статті 305–320 КК) – 14 % [15 %], або 11,5 тис. [12,6 тис.];

– справи про злочини проти життя та здоров'я особи (статті 115–145 КК) – 8,2 % [8,8 %], або 6,8 тис. [7,4 тис.];

– справи про злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту (статті 276–292 КК) – 5,6 % [5,8 %], або 4,6 тис. [4,9 тис.];

– справи про злочини проти громадської безпеки (статті 255–270¹ КК) – 4,3 % [4,4 %], або 3,4 тис. [3,7 тис.];

– справи про злочини проти встановленого порядку несення військової

служби (військові злочини) (статті 402–435 КК) – 3,4 % [3,7 %], або майже 3 тис. [3,1 тис.];

– справи про злочини проти громадського порядку та моральності (статті 293–304 КК) – 1,9 % [1,8 %], або 1,6 тис. [1,5 тис.];

– справи про злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян (статті 338–360 КК) – 1,7 % [1,6 %], або 1,4 тис. [1,3 тис.];

– справи про злочини проти правосуддя (статті 371–400 КК) – 1,7 % [1,7 %], або 1,4 тис. [1,4 тис.];

– справи про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, (статті 364–370 КК) – 1,4 % [1,2 %], або 1,2 тис. [1 тис.];

– справи про злочини у сфері господарської діяльності (статті 199–233 КК) – 1,2 % [1,2 %], або 959 [989];

– справи про злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина (статті 157–184 КК) – 1,1 % [1 %], або 930 [836];

– справи про злочини проти довілля (статті 236–254 КК) – 0,9 % [0,9 %], або 778 [772];

– справи про злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (статті 328–337 КК) – 0,6 % [0,4 %], або 472 [319];

– справи про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (статті 152–156 КК) – 0,3 % [0,2 %], або 219 [204];

– справи про злочини проти основ національної безпеки України (статті 109–114¹ КК) – 0,2 % [0,1 %], або 128 [108];

– справи про злочини проти волі, честі та гідності особи (статті 146–151 КК) – 0,1 % [0,1 %], або 94 [75];

– справи про злочини проти безпеки виробництва (статті 271–275 КК) – 0,1 % [0,1 %], або 81 [83];

– справи про злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (статті 361–363¹ КК) – 0,1 % [0,04 %], або 63 [31];

– справи про злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (статті 436–447 КК) – 0,01 % [0,02 %], або 5 [13] справ.

У 2018 р. **потерпіло від злочинів** майже 61 тис. [64,3 тис.] фізичних осіб, із них: жінок – 25,6 тис. [27,9 тис.], чоловіків – 35,4 тис. [36,4 тис.]. Із загальної кількості потерпілих від злочинів – 1,7 тис. [1,8 тис.] становили неповнолітні особи, із них дівчаток – 635. Завдано матеріальної та моральної шкоди 51,5 тис. [54,4 тис.] осіб, або

84,5 % [84,6 %] від кількості усіх потерпілих від злочинів, на загальну суму 626 млн 898 тис. грн. Кількість потерпілих від злочинів юридичних осіб становила 165,6 тис.

3.2. Оперативність розгляду місцевими загальними судами кримінальних проваджень (справ)⁴

Оперативність розгляду місцевими загальними судами кримінальних проваджень (справ) упродовж 2018 р. порівняно з попереднім роком погіршилася.

Так, упродовж 2018 р. значно збільшилась як кількість, так і частка **нерозглянутих кримінальних проваджень** (без матеріалів). Так, станом на 31 грудня 2018 р. місцеві загальні суди не розглянули 73,9 тис. [59,4 тис.] справ (за винятком тих, провадження в яких зупинено), що на 24,5 % більше порівняно з попереднім роком; їх частка від кількості справ, що перебували на розгляді, становила 38,7 % [34,1 %]. Зокрема, у строк **понад 6 місяців** (без урахування справ, провадження в яких зупинено) залишилися нерозглянутими 16,2 тис. [12,9 тис.] справ, що на 25,6 % більше; їх частка від кількості тих, що перебували на розгляді, також збільшилася – 8,5 % [7,4 %].

Понад 1 рік у провадженні місцевих загальних судів перебувало 14,9 тис. [8,9 тис.] справ, що на 66,1 % більше, або 7,8 % [5,1 %] від кількості справ, що перебували на розгляді. Найбільший відсоток нерозглянутих понад 1 рік кримінальних проваджень (справ) зафіксовано у місцевих загальних судах областей: Херсонської – 10,6 % (від кількості тих, що перебували на розгляді судів області), Житомирської – 10,5 %, Одеської – 10,4 % та м. Києва – 12 %. Найменший відсоток таких кримінальних проваджень (справ) спостерігався у місцевих загальних судах областей: Чернівецької – 2,2 %, Чернігівської – 2,3 %, Полтавської – 2,9 %.

Понад 2 роки у провадженні місцевих загальних судів перебувало 8,2 тис. [4,5 тис.] справ, що на 82,7 % більше, або 4,3 % [2,6 %]. Найбільший відсоток нерозглянутих понад 2 роки кримінальних проваджень (справ) зафіксовано у місцевих загальних судах областей: Одеської – 8,7 % [6,2 %] від кількості тих, що перебували на розгляді судів області, Житомирської – 7,2 % [4,1 %], Закарпатської – 5,8 % [3,9 %], Черкаської – 5,4 % [2,8 %], Харківської – 5,2 % [3,8 %], Львівської – 4,9 % [3,5 %] та м. Києва – 7,8 % [5,1 %]. Найменший відсоток таких кримінальних проваджень (справ) спостерігався у місцевих загальних судах областей: Чернігівської – 0,5 %, Чернівецької – 0,6 %, Волинської – 0,8 %, Полтавської – 1 %.

⁴ Статистичний звіт ДСА форми № 1-мзс «Звіт місцевих загальних судів про розгляд судових справ».

Минулого року відбулося також збільшення як кількості кримінальних проваджень (справ), так і кількості **осіб, які трималися під вартою і рахувалися за судами понад 6 місяців**. Так, станом на 31 грудня 2018 р. місцеві загальні суди по першій інстанції не розглянули 4,8 тис. [3,9 тис.] кримінальних проваджень (справ), що на 25,6 % більше, або 2,5 % [2,2 %] від кількості тих, що перебували у провадженні судів, та за якими 6,2 тис. [5 тис.] осіб трималися під вартою і рахувалися за судами понад 6 місяців, що також більше на 23,8 %. Найбільша кількість нерозглянутих кримінальних проваджень (справ) перебувала в судах областей: Дніпропетровської – 617 справ стосовно 763 осіб; Харківської – 461 справа (589 осіб); Одеської – 362 справи (466 осіб); Донецької – 276 справ (345 осіб); Херсонської – 246 справ (264 особи).

Протягом 2018 р. зафіксовано 454 тис. [393,7 тис.] фактів **відкладення розгляду** кримінальних проваджень (справ) місцевими загальними судами, що на 15,3 % більше.

До тривалого перебування справ на розгляді місцевих загальних судів, як і в попередні роки, призводила неявка у судові засідання учасників кримінального провадження. Так, через **неприбуття (неявку) обвинувачених (підсудних), свідків, захисників, прокурорів та інших учасників процесу** було зафіксовано 168,3 тис. [153,1 тис.] фактів відкладення розгляду кримінальних проваджень (справ), що більше на 10 %; їх частка від загальної кількості фактів відкладення розгляду кримінальних проваджень (справ) протягом року становила 37,1 % [38,9 %].

Із них через неприбуття (неявку) свідків чи потерпілих – 44,2 тис. [44,4 тис.]; обвинуваченого (підсудного) – 93,2 тис. [80,5 тис.]; неприбуття (неявку) захисника – 16,5 тис. [16,6 тис.]; неприбуття (неявку) прокурора – 4,6 тис. [4,6 тис.].

Місцеві загальні суди приймали рішення про **привід свідка** під час розгляду 6,5 тис. [7 тис.] кримінальних проваджень (справ); із них відповідні підрозділи органів внутрішніх справ, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за дотриманням податкового законодавства, не виконали постанови судів про привід осіб у 2,9 тис. [2,9 тис.] справ, або 44,4 % [41,6 %] від кількості тих, у яких було прийнято рішення про привід свідка; про **привід обвинуваченого (підсудного)** – у 19,8 тис. [16 тис.] справ; із них не виконано постанови судів про привід обвинуваченого (підсудного) – у 9,8 тис. [7,5 тис.] справ (кожна друга постанова суду), або 49,7 % [46,6 %]. Місцеві загальні суди змінили обвинуваченому (підсудному) запобіжний захід на **взяття під варту** у 314 [359] кримінальних провадженнях (справах), що на 12,5 % менше.

Через **нездійснення доставки до суду обвинуваченого (підсудного), який тримається під вартою**, відкладено розгляд у 10,5 тис. [11,1 тис.] справах, або 2,3 % [2,8 %] від кількості тих, розгляд яких відкладено.

У зв'язку із **розшуком обвинуваченого (підсудного)** місцеві загальні суди зупинили провадження у 8,4 тис. [6,6 тис.] справах, що порівняно з 2017 р. на 27,1 % більше; їх частка від кількості справ, провадження в яких зупинено, становила 89,3 % [89,2 %]. Найбільший відсоток зупинених провадженням кримінальних справ у зв'язку з розшуком обвинуваченого (підсудного) відмічався у місцевих загальних судах областей: Донецької – 95,4 % (від загальної кількості зупинених провадженням справ області), Тернопільської – 95,3 %, Запорізької – 93 %, Харківської – 92,2 %, Волинської – 92 %, Луганської – 92 %, Закарпатської – 91,6 %, Вінницької – 90,4 %, Хмельницької – 90,5 %, Полтавської – 90 %.

У 2018 р. кількість кримінальних проваджень (справ) і матеріалів, **провадження в яких закінчено протягом 3-х місяців**, становила 1 млн 119 тис. [862,1 тис.], що на 29,8 % більше, або 84,9 % [84,4 %] від числа тих, що перебували на розгляді місцевих загальних судів упродовж минулого року. У строк **від 3 місяців до 1 року** закінчено провадження у 62,6 тис. [49,4 тис.] справ і матеріалів, або 4,7 % [4,8 %]; **понад 1 року до 2 років** – 10,7 тис. [7,5 тис.] справ і матеріалів, що на 43,4 % більше; **понад 2 років до 3 років** – 2,2 тис. [1,7 тис.] справ і матеріалів, що також більше на 29,6 % порівняно з попереднім роком. Кількість закінчених провадженням у 2018 р. справ і матеріалів, розгляд яких тривав **понад 3 роки**, становила 933 [784].

3.3. Розгляд клопотань, скарг, заяв під час досудового розслідування та судового розгляду⁵

Протягом 2018 р. у провадженні слідчих суддів **перебувало** 903,7 тис. [606,5 тис.] клопотань слідчих, прокурорів щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження, що на 49 % більше порівняно з 2017 р., із яких 889,5 тис. [597,1 тис.] **надійшло** на розгляд у звітному періоді.

Слідчі судді повернули слідчим, прокурорам 22 тис. [13,3 тис.] таких клопотань. **Розглянуто** (без повернутих) 863,3 тис. [578 тис.], що на 49,3 % більше, із яких задоволено 765,2 тис. [483,3 тис.] клопотань, або 88,6 % [83,6 %] від кількості розглянутих. У тому числі розглянуто усього 53,1 тис. [54,6 тис.] клопотань *про застосування запобіжних заходів*, із яких задоволено 33,9 тис. [35,5 тис.], або 63,9 % [65,1 %] від кількості розглянутих.

Так, слідчі судді у 2018 р. розглянули клопотання: **про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою** – 36,4 тис. [36,4 тис.], із яких

⁵ Статистичний звіт ДСА форми № 1-к «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження».

задоволено 18,8 тис. [18,8 тис.], або 51,6 % [51,8 %] від кількості розглянутих; **про продовження строків тримання під вартою** – 6,4 тис. [6,6 тис.], із них задоволено 6 тис. [6,2 тис.], або 94,9 % [94,1 %]; **про застосування особистого зобов'язання** – 6,9 тис. [8,5 тис.], із яких задоволено 6,4 тис. [8 тис.], або 92,5 % [94,4 %]; **про застосування домашнього арешту** – 9,3 тис. [9,2 тис.], із них задоволено 8,4 тис. [8,3 тис.], або 91 % [91 %]; **про застосування застави** – 417 [425], із яких задоволено 262 [252], або 62,8 % [59,3 %]; **про застосування особистої поруки** – 57 [87], із них задоволено 38 [62], або 66,7 % [71,3 %].

Під час судового розгляду суддями місцевих загальних судів прийнято рішення **про застосування спеціальної конфіскації** у 621 кримінальному провадженні стосовно 680 осіб на суму 1 млн 102 тис. грн. **Про накладення арешту на майно (кошти, активи)** прийнято рішення у 13 кримінальних провадженнях стосовно 16 осіб на загальну суму 667 тис. грн. Заходи забезпечення кримінального провадження застосовано у 1,7 тис. справ. Постановлено 10,6 тис. ухвал **про надання органом пробації досудової доповіді**, з них щодо неповнолітніх осіб – 705.

У 2018 р. на 3,9 % більше розглянуто **апеляцій** обвинувачених та їх захисників на постанови слідчих суддів **про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою** – 5,6 тис. [5,4 тис.], із яких задоволено 941 [888], або 5 % [4,7 %] від кількості задоволених місцевими загальними судами клопотань (подань) про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

За результатами розгляду кримінальних проваджень місцеві загальні суди **взяли під варту** 1,5 тис. [1,9 тис.] осіб, що на 19,7 % менше, ніж у 2017 р. **Звільнено з-під варту** 1,2 тис. [1,4 тис.] осіб, що також менше на 16,1 %. За результатами розгляду апеляцій на судові рішення у кримінальних справах було звільнено з-під варту 266 [378] осіб, що на 29,6 % менше.

Під заставу місцеві загальні суди звільнили на 46,2 % осіб більше порівняно з попереднім роком, їх кількість становила 171 [117]. Сума внесеної застави склала 12 млн 434 тис. грн., з якої на користь держави звернено 210 тис. грн.

Слідчим суддям згідно з положеннями ч. 1 ст. 303 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) надійшло на розгляд 93,6 тис. [95 тис.] **скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора**, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування, що на 1,5 % менше порівняно з 2017 р. Усього у провадженні перебувало 99,8 тис. [99,9 тис.] таких скарг. Розглянуто (без повернутих) 79,4 тис. [80,1 тис.] скарг, із яких задоволено 43,6 тис. [41,6 тис.], або 54,9 % [51,9 %] від кількості розглянутих.

У тому числі розглянуто скарг (без повернутих): на **бездіяльність слідчого, прокурора**, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне

правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, у неперенесенні тимчасово вилученого майна згідно з вимогами ст. 169 КПК, а також у нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений КПК строк (пункт 1 ч. 1 ст. 303 КПК), – 60,7 тис. [62,2 тис.], із них задоволено 32,9 тис. [31,7 тис.] скарг, або 54,2 % [50,9 %] від кількості розглянутих; на **рішення слідчого чи прокурора про закриття кримінального провадження** (пункти 3, 4 ч. 1 ст. 303 КПК) – 12,1 тис. [12 тис.], із них задоволено 8,2 тис. [7,8 тис.], або 67,7 % [64,7 %] від кількості розглянутих; на **рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій** (пункт 7 ч. 1 ст. 303 КПК) – 1,8 тис. [1,9 тис.], із них задоволено 706 [752], або 38,6 % [39,6 %] від кількості розглянутих.

В **апеляційному порядку** перебувало 27,8 тис. [26,7 тис.] матеріалів кримінального провадження за апеляційними скаргами на **ухвали слідчих суддів**, що на 3,9 % більше; розглянуто 24,6 тис. [25,5 тис.], із яких задоволено 6,4 тис. [6,7 тис.], або 26 % [26,1 %] від кількості розглянутих.

У 2018 р. місцевими загальними судами на 3,9 % більше розглянуто клопотань **про звільнення від кримінальної відповідальності** – 3,1 тис. [3 тис.], із них задоволено майже 3 тис. [2,9 тис.], проте їх частка від кількості розглянутих клопотань залишилася на рівні попереднього року і становила 95,7 % [95,7 %]; від кримінальної відповідальності звільнено 3 тис. [2,9 тис.] осіб.

У порядку **надання міжнародної правової допомоги** місцевими загальними судами усього розглянуто 1,5 тис. [1,1 тис.] запитів, клопотань, скарг, що на 38,4 % більше; із яких повернуто – 101 [188], задоволено – 1,1 тис. [829], або 83 % [96,1 %] від кількості розглянутих (без повернутих), залишилися нерозглянутими – 134. Також слідчі судді розглянули: **клопотань прокурорів про застосування екстрадиційного арешту особи за запитом компетентного органу іноземної держави про її видачу** (ст. 584 КПК) – 142 [128], із них повернули – 1 [20], задовольнили – 116 [111]; **запитів про вручення документів** згідно з положеннями ст. 564 КПК – 369 [229], із яких повернули – 77 [60], задовольнили – 215 [148]; **клопотань про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України** (ст. 609 КПК) – 433 [281], із них повернули – 7 [43], задовольнили – 401 [254].

У 32 кримінальних провадженнях відповідно до ст. 323 КПК було здійснено **спеціальне судове провадження** (місцеві загальні суди областей: Донецької – 6 кримінальних проваджень, Запорізької – 6, Луганської – 3, Львівської – 1, Рівненської – 2, Тернопільської – 6, Харківської – 1 та м. Києва – 7).

Із фіксуванням судового процесу за **допомогою звукозаписувальних технічних засобів** розглянуто 384,7 тис. [110,6 тис.] кримінальних проваджень (справ).

У **режимі відеоконференції** судове провадження здійснювалося у 12,3 тис. [2,1 тис.] кримінальних проваджень (справах).

Відповідно до ст. 31 КПК протягом 2018 р. **судом присяжних** розглянуто 59 [57] кримінальних проваджень.

Упродовж 2018 р. із порушенням передбачених КПК строків **звернуто до виконання** 33 [82] вироки, що на 59,8 % менше порівняно з 2017 р., або 0,04 % [0,1 %] від кількості ухвалених судами по першій інстанції вироків; у тому числі стосовно осіб, які трималися під вартою, – 1 [3].

3.4. Апеляційний розгляд матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ)⁶

У 2018 р. до апеляційних загальних судів усього **надійшло** на розгляд 269,1 тис. [242,4 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 11 % більше порівняно з 2017 р.; із них *матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ)* – 244,6 тис. [220,3 тис.], що на 11,1 % більше.

У тому числі надійшло: ухвал про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції одного суду апеляційної інстанції (ст. 34 КПК) – 27,8 тис. [15,7 тис.], що на 76,6 % більше; ухвал про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії (ст. 248 КПК) – 158,9 тис. [152,2 тис.], що на 4,4 % більше; заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами – 328 [232]; ухвал щодо виконання судового рішення (пункт 4 ч. 2 ст. 539 КПК) – 71 [56]; заяв про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження – 17 [0]. За апеляційними скаргами на вирок, ухвали (постанови) місцевих загальних судів надійшло 57,9 тис. [52,3 тис.] кримінальних проваджень (справ) і матеріалів, що на 10,7 % більше порівняно з попереднім роком, із них за апеляційними скаргами на вирок – 21,9 тис. [17,7 тис.] справ, що на 23,6 % більше.

Усього у 2018 р. апеляційними загальними судами **розглянуто** 255,2 тис. [239,8 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 6,4 % більше, ніж у попередньому році, із них саме *кримінального судочинства* – 233,1 тис. [218,3 тис.], що більше на 6,8 %. Кількість осіб, стосовно яких за апеляційними скаргами розглянуто матеріалів

⁶ Статистичний звіт ДСА форми № 2-к «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку кримінального провадження».

кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ), становила майже 44 тис. [46,3 тис.] осіб, із них за апеляційними скаргами на вироки – 13,9 тис. [16 тис.] осіб.

В апеляційному порядку перевірено законність та обґрунтованість 36,9 тис. [40,2 тис.] **вироків, ухвал (постанов) місцевих загальних судів у справах і матеріалах кримінального судочинства**, що на 8 % менше; із них **кримінальних проваджень (справ) за апеляційними скаргами на вироки** – 12,4 тис. [14,2 тис.], що менше на 13 % порівняно з 2017 р. Апеляційні скарги задоволено у 15,8 тис. [17,1 тис.] матеріалах кримінального провадження та кримінальних провадженнях (справах), із них за апеляційними скаргами на вироки – у 6,6 тис. [7,3 тис.] кримінальних провадженнях (справах), що на 8,7 % менше.

Загальна кількість осіб, стосовно яких за апеляційними скаргами **скасовано і змінено вироки, ухвали (постанови) місцевих загальних судів**, становила 19,1 тис. [19,7 тис.] осіб.

Із них за апеляційними скаргами **скасовано і змінено вироки місцевих загальних судів** стосовно 7,5 тис. [8,3 тис.] осіб, що на 9,6 % менше. Також зменшилась і частка осіб, стосовно яких в апеляційному порядку у 2018 р. скасовано і змінено вироки місцевих загальних судів; цей показник становив 8,4 % [9,2 %] від кількості осіб, щодо яких місцевими загальними судами було ухвалено вироки.

Найбільший відсоток скасованих і змінених за апеляційними скаргами вироків постановили місцеві загальні суди областей: Вінницької – 14 % [16,7 %] від кількості засуджених, виправданих осіб місцевими загальними судами області; Херсонської – 12,6 % [15,4 %]; Чернігівської – 11,8 % [13,2 %]; Дніпропетровської – 10,2 % [10,5 %]; Харківської – 9,8 % [8,4 %]; Донецької – 9,7 % [7,7 %]; Івано-Франківської – 9,7 % [10,6 %]; Черкаської – 9,5 % [9,9 %]; Миколаївської – 9,2 % [9,5 %]. Найменший відсоток скасованих і змінених за апеляційними скаргами вироків постановили місцеві загальні суди областей: Полтавської – 3,9 % [3,3 %]; Львівської – 4,4 % [6,6 %]; Закарпатської – 4,8 % [8,7 %]; Рівненської – 4,8 % [5,9 %]; Тернопільської – 5,4 % [8,6 %].

У тому числі за апеляціями **скасовано вироки** стосовно 4,4 тис. [4,9 тис.] осіб, що на 10,1 % менше, із них: *із направленням справи на новий судовий розгляд* стосовно 2,4 тис. [2,8 тис.] осіб, або 55,3 % [58 %] від кількості осіб, щодо яких вироки місцевих загальних судів скасовано в апеляційному порядку; *із постановленням нового вироку* стосовно 1,6 тис. [1,7 тис.] осіб, або 37,2 % [35,3 %]. У тому числі новий вирок ухвалено через необхідність застосування більш суворого покарання стосовно 950 [983] осіб, або 58,1 % [56,9 %] від кількості тих, щодо яких апеляційними загальними судами ухвалено нові вироки у справах.

Скасувавши вирок, апеляційні загальні суди *закрили кримінальне провадження* у справі стосовно 281 [262] особи, або 6,4 % [5,4 %] від кількості тих, щодо яких вироки скасовано. У тому числі відповідно до положень КПК із закриттям провадження у справі в разі, якщо не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи у суді і вичерпані можливості їх отримати в апеляційному порядку, скасовано вироки стосовно 53 [64] осіб, або 18,9 % [24,4 %] від кількості усіх осіб, вироки щодо яких скасовано із закриттям провадження у справі.

Виправдувальні вироки в апеляційному порядку скасовано стосовно 207 [286] осіб, що на 27,6 % менше, ніж у 2017 р.; із них у справах публічного обвинувачення скасовано виправдувальні вироки стосовно 202 [274] осіб. Постановлено новий вирок у зв'язку зі скасуванням необґрунтованого виправдувального вироку стосовно 37 [55] осіб (17,9 % [19,2 %] від загальної кількості скасованих виправдувальних вироків), із них у справах публічного обвинувачення – щодо 35 [52] осіб.

Найчастіше **підставами для скасування вироків в апеляційному порядку**, як і в минулі роки, були істотні порушення вимог кримінально-процесуального закону (ст. 412 КПК); скасовано вироки стосовно 1,9 тис. [2,5 тис.] осіб, що на 21,6 % менше порівняно з 2017 р., або 44,1 % [51,7 %] від кількості тих осіб, щодо яких вироки скасовано. Із них судове провадження здійснено за відсутності захисника, якщо його участь є обов'язковою (пункт 4 ч. 2 ст. 412 КПК), стосовно 29 [88] осіб.

Через неправильне застосування закону про кримінальну відповідальність (ст. 413 КПК) скасовано вироки стосовно 1,1 тис. [948] осіб, їх частка від кількості осіб, щодо яких вироки в апеляційному порядку скасовано, становила 24,2 % [19,4 %]; через невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого (ст. 414 КПК) – щодо 539 [593] осіб, або 12,3 % [12,1 %]; через неповноту судового розгляду (ст. 410 КПК) – щодо 217 [195] осіб, або 4,9 % [4,1 %]; через невідповідність висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження (ст. 411 КПК) – щодо 214 [237] осіб, або 4,9 % [5 %].

В апеляційному порядку **змінено вироки** стосовно 3,1 тис. [3,4 тис.] осіб, що на 8,9 % менше; їх частка від загальної кількості засуджених, виправданих місцевими загальними судами осіб також дещо зменшилася – 3,5 % [3,8 %]. Із них *без зміни кваліфікації злочину з пом'якшенням призначеного покарання*, якщо суд апеляційної інстанції визнав, що покарання за своєю суворістю не відповідає тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого, змінено вироки стосовно 733 [1,1 тис.] осіб, або 23,7 % [31,4 %] від загальної кількості осіб, щодо яких змінено вирок. *Зі зміною правової кваліфікації* кримінального правопорушення і застосуванням статті (частини статті) закону України про

кримінальну відповідальність про менш тяжке кримінальне правопорушення змінено вироків стосовно 121 [138] особи, або 3,9 % [4,1 %] від загальної кількості осіб, щодо яких змінено вирок.

Апеляційними загальними судами також **скасовано ухвали (постанови)** місцевих загальних судів стосовно 3 тис. [3,5 тис.] осіб; **змінено ухвали (постанови)** стосовно 251 [239] особи; **залишено без змін ухвали (постанови)** щодо 3,3 тис. [3,7 тис.] осіб.

За **нововиявленими або виключними обставинами** у провадженні апеляційних загальних судів перебувало 364 [251] заяви про перегляд судових рішень у кримінальних провадженнях (справах); за результатами розгляду повернуто або закрито кримінальне провадження у зв'язку з відмовою від заяви – за 256 [170] заявами, або 70,3 % [67,7 %]; розглянуто по суті 43 [46] заяви.

Згідно з положеннями КПК до апеляційних судів на розгляд також надійшло 26,5 тис. [25,9 тис.] матеріалів за апеляційними скаргами на **ухвали слідчих суддів**, що на 2,6 % більше; із них розглянуто 24,6 тис. [25,5 тис.], із яких в апеляційному порядку задоволено 6,4 тис. [6,7 тис.], або 26 % [26,1 %] від кількості розглянутих.

Станом на 31 грудня 2018 р. нерозглянутими залишилися 19,1 тис. справ і матеріалів кримінального судочинства, або 29 % [14 %] від кількості тих, що перебували у провадженні апеляційних загальних судів, у тому числі за апеляційними скаргами на вироків місцевих загальних судів – 12,9 тис., або 47,5 % [25,1 %].

3.5. Касаційний розгляд матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ)⁷

Упродовж 2018 р. на розгляді ККС ВС усього **перебувало** (із урахуванням нерозглянутих за попередній рік) 15,7 тис. процесуальних звернень (касаційних скарг, подань, клопотань, заяв) та кримінальних проваджень (справ). Цей показник становили 3,4 тис. касаційних скарг, заяв про перегляд судових рішень і кримінальних проваджень (справ), переданих з Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, а також 12,3 тис. нових надходжень до ККС ВС.

Серед процесуальних звернень (касаційних скарг, подань, клопотань, заяв) та кримінальних проваджень (справ), які перебували на розгляді у ККС ВС, найбільший відсоток становили касаційні скарги, заяви про перегляд судових

⁷ Статистичний звіт форми № 5-ВС «Звіт про здійснення правосуддя Касаційним кримінальним судом у складі Верховного Суду» за 2018 р.

рішень і кримінальні провадження (справи) – 92,2 %, або 14,5 тис., із них саме касаційні скарги, заяви про перегляд судового рішення – 61,7 %, або 9,7 тис.

Крім того, на розгляді також перебувало 926 подань, клопотань про направлення кримінального провадження (справи) з одного суду до іншого; 135 заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами; 165 процесуальних звернень у справах про адміністративні правопорушення, із них подань про визначення підсудності – 13.

Усього у 2018 р. суддями ККС ВС **розглянуто** (без урахування касаційних скарг, провадження в яких відкрито) 9,1 тис. процесуальних звернень (касаційних скарг, подань, клопотань, заяв) та кримінальних проваджень, або 58,2 % від кількості тих, що перебували на розгляді упродовж минулого року.

За результатами розгляду *повернуто* майже кожне сьоме процесуальне звернення – 2,3 тис., або 25,1 % від загальної кількості розглянутих.

Відмовлено у відкритті касаційного провадження або допуску справи до провадження у 2,5 тис. процесуальних зверненнях (26,8 %), або кожному шостому.

Закрито касаційне провадження відповідно до положень статей 432, 440 КПК у 252 касаційних скаргах.

Визнано такими, що *не підлягають розгляду*, 28 (0,3 %) процесуальних звернення.

Розглянуто по суті та *здійснено перегляд судових рішень* у 4,1 тис. справ і матеріалах (45 %).

Відповідно до положень ст. 434² КПК на розгляд *палати* передано 1 кримінальне провадження. На розгляд *об'єднаної палати* ККС ВС передано 6 кримінальних проваджень. На розгляд *Великої Палати* Верховного Суду передано 16 проваджень, із них 12 кримінальних проваджень та 2 заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.

Станом на 31 грудня 2018 р. **нерозглянутими** залишилися 6,6 тис. справ і матеріалів (із урахуванням касаційних скарг, провадження в яких відкрито, але розгляд на кінець періоду, що аналізується, не здійснено). Крім того, протягом 2018 р. кожне четверте процесуальне звернення було залишено без руху і встановлено необхідний строк для усунення недоліків (3,7 тис. касаційних скарг).

У 2018 р. у касаційному порядку **перевірено судові рішення** у 3,4 тис. кримінальних провадженнях (справах) стосовно 3,5 тис. осіб. Усі судові рішення у касаційному порядку перевірено у судовому засіданні, жодного розгляду в порядку письмового касаційного провадження не здійснено, а касаційний розгляд здійснювався за участю сторін кримінального провадження та інших учасників судового провадження.

За результатами касаційного розгляду у задоволенні скарги відмовлено та судові рішення **залишено без зміни** у 1,8 тис. кримінальних проваджень (справах) стосовно 2 тис. осіб, або 52,3 % від загальної кількості судових рішень, переглянутих у касаційному порядку.

Касаційну скаргу задоволено та судові рішення **скасовано** у 1,1 тис. кримінальних проваджень (справах) стосовно 1,1 тис. осіб, або 32 % від загальної кількості судових рішень, переглянутих у касаційному порядку. Із них судові рішення **скасовано із закриттям кримінального провадження (справи)** у 16 проваджень стосовно 16 осіб (1,5 % від загальної кількості скасованих у касаційному порядку судових рішень). Судові рішення **скасовано із призначенням нового розгляду** у 1,1 тис. кримінальних проваджень (справах) стосовно 1,1 тис. осіб (98,5 % від загальної кількості скасованих у касаційному порядку судових рішень), у тому числі із призначенням нового розгляду *у суді першої інстанції* – у 77 кримінальних проваджень (справах) стосовно 104 осіб, *у суді апеляційної інстанції* – у 1 тис. кримінальних проваджень (справах) стосовно 1 тис. осіб.

Судові рішення **змінено** у 287 кримінальних проваджень (справах) стосовно 322 осіб, або 8,4 % від загальної кількості судових рішень, переглянутих у касаційному порядку.

Касаційне провадження **закрито** у 249 кримінальних проваджень (справах), або 7,3 %.

У тому числі у касаційному порядку стосовно 1,3 тис. осіб **переглянуто рішення суду першої інстанції, які в апеляційному порядку були залишені без змін**. За наслідками їх перегляду касаційну скаргу задоволено та судові рішення **скасовано** стосовно 320 осіб, або 24,4 % від загальної кількості осіб, щодо яких у касаційному порядку переглянуто залишені без зміни в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції. У тому числі судові рішення *скасовано із закриттям кримінального провадження* у справі стосовно 9 осіб, або 2,8 % від загальної кількості осіб, щодо яких у касаційному порядку скасовано рішення суду першої інстанції. *Із призначенням нового розгляду судові рішення скасовано* стосовно 311 осіб (97,2 %), у тому числі із призначенням нового розгляду *у суді першої інстанції* – стосовно 56 осіб, *у суді апеляційної інстанції* – стосовно 255 осіб.

Змінено судові рішення стосовно 157 осіб, або 12 %.

У задоволенні касаційної скарги відмовлено та судові рішення **залишено без зміни** стосовно 836 осіб (63,7 % від загальної кількості осіб, щодо яких у касаційному порядку переглянуто рішення суду першої інстанції).

За результатами розгляду касаційних скарг найбільший відсоток⁸ осіб, стосовно яких *скасовано судові рішення суду першої інстанції*, зафіксовано в судах

⁸ Від кількості осіб, стосовно яких переглянуто рішення суду першої інстанції кожного окремого регіону.

областей: Черкаської – 40 %, Вінницької – 36,8 %, Волинської та Рівненської – по 36,7 %; найменший відсоток таких осіб відмічався в судах областей: Житомирської – 2,8 %, Хмельницької – 9,3 %, Харківської – 13 %.

За результатами розгляду касаційних скарг найбільший відсоток осіб, стосовно яких *змінено судові рішення суду першої інстанції*, зафіксовано в судах областей: Хмельницької – 22,2 %, Херсонської – 21,9 %, Дніпропетровської – 21,4 %, Рівненської – 20 %; найменший відсоток таких осіб спостерігався в судах областей: Черкаської – 2,2 %, Київської – 2,9 %, Сумської та Тернопільської – по 5 %, Донецької – 8,2 %.

Також у касаційному порядку **переглянуто судові рішення** стосовно 2,2 тис. осіб, щодо яких **в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції було змінено або скасовано**. За наслідками їх перегляду касаційну скаргу задоволено та судові рішення **скасовано** стосовно 813 осіб, або 37,2 % від загальної кількості осіб, щодо яких у касаційному порядку переглянуто змінені або скасовані в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції. У тому числі судові рішення *скасовано із закриттям кримінального провадження* у справі стосовно 7 осіб (0,9 % від загальної кількості осіб, щодо яких у касаційному порядку скасовано рішення суду апеляційної інстанції). *Із призначенням нового розгляду судові рішення скасовано* стосовно 806 осіб (99,1 %), у тому числі із призначенням нового розгляду у суді першої інстанції – стосовно 48 осіб, у суді апеляційної інстанції – стосовно 758 осіб.

Змінено судові рішення стосовно 165 осіб (7,5 %).

У задоволенні касаційної скарги відмовлено та судові рішення **залишено без зміни** стосовно 1,2 тис. осіб (55,3 % від загальної кількості осіб, щодо яких у касаційному порядку переглянуто рішення суду апеляційної інстанції, постановлені щодо рішень суду першої інстанції).

Найбільший відсоток⁹ осіб, щодо яких за результатами розгляду касаційних скарг *скасовано судові рішення апеляційних загальних судів*, ухвалені ними в апеляційному порядку, відмічався в судах областей: Одеської – 60 %, Львівської – 48,7 %, Рівненської – 43,6 %, Харківської – 42 %; найменший відсоток таких осіб зафіксовано в судах областей: Івано-Франківської – 13,2 %, Житомирської – 23,1 %, Хмельницької – 23,9 %.

Найбільший відсоток осіб, щодо яких за результатами розгляду касаційних скарг *змінено судові рішення апеляційних загальних судів*, ухвалені ними в апеляційному порядку, спостерігався в судах областей: Тернопільської – 18,8 %, Луганської – 15,6 %, Хмельницької – 13,4 %, Херсонської – 12,9 %; найменший відсоток таких осіб зафіксовано в судах областей: Черкаської – 1,6 %, Одеської –

⁹ Від кількості осіб, стосовно яких переглянуто рішення суду апеляційної інстанції кожного окремого регіону.

1,9 %, Кіровоградської – 3,5 %, Київської – 3,8 %. В Апеляційному суді Закарпатської області упродовж минулого року не було жодного зміненого судового рішення.

Найчастіше **підставою для скасування судових рішень у касаційному порядку** були істотні порушення вимог КПК. Так, у 2018 р. саме через зазначену вище підставу скасовано судові рішення стосовно 892 осіб (81,1 % від кількості тих осіб, щодо яких судові рішення скасовано). Через неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність скасовано судові рішення стосовно 85 осіб (7,5 %); у зв'язку з невідповідністю призначеного судом покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого судові рішення скасовано стосовно 57 осіб (5 %).

Із загальної кількості осіб, стосовно яких у касаційному порядку протягом минулого року було переглянуто судові рішення, кожна друга особа (майже 2 тис. осіб) була засуджена за **вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів**; їх частка від загальної кількості осіб, стосовно яких у касаційному порядку переглянуто судові рішення, становила 56,7 %. Із них кожного сьомого (481 особа) було засуджено за вчинення особливо тяжких злочинів (13,7 %).

За наслідками перегляду судових рішень у кримінальних провадженнях (справах) упродовж минулого року **звільнено з-під варті** 40 осіб.

Стосовно 230 осіб у касаційному порядку перевірено ухвалені загальними судами **виправдувальні вироки** у кримінальних провадженнях (справах); без зміни залишено судові рішення щодо 150 осіб (65,2 %).

У касаційному порядку перевірено також вироки у кримінальних провадженнях (справах) стосовно 27 осіб, **засуджених до довічного позбавлення волі** за умисне вбивство за обтяжуючих обставин. Стосовно 20 засуджених осіб (74,1 %) вироки залишено без зміни; щодо 4 осіб (14,8 %) вироки змінено з перекваліфікацією дій засудженого та заміною покарання на позбавлення волі на певний строк; стосовно 3 осіб (11,1 %) вироки скасовано.

На розгляді ККС ВС перебувало також 135 заяв про перегляд судових рішень за **нововиявленими або виключними обставинами**; за результатами розгляду 118 заяв було повернуто або відмовлено у відкритті кримінального провадження (87,4 % від кількості тих, що перебували на розгляді). За 7 заявами постановлено ухвали про відкриття кримінального провадження. За результатами перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами 2 заяви залишено без задоволення.

3.6. Розгляд загальними судами кримінальних проваджень (справ)

про злочини, вчинені неповнолітніми чи за їх участю¹⁰

Кількість кримінальних проваджень про злочини, вчинені неповнолітніми чи за їх участю, що **перебували** у 2018 р. на розгляді місцевих загальних судів, зменшилася на 0,4 % порівняно з попереднім роком і становила 6,4 тис. [6,5 тис.] справ; їх частка від загальної кількості кримінальних проваджень (справ), які перебували на розгляді у судах, також дещо зменшилася – 3,3 % [3,7 %].

Розглянуто 3,6 тис. [3,9 тис.] справ про злочини, вчинені неповнолітніми чи за їх участю (56,4 % [60,1 %] від тих, що перебували на розгляді), у тому числі із ухваленням вироку – 2,6 тис. [2,9 тис.] справ, що на 9,1 % менше; їх частка від кількості усіх розглянутих справ цієї категорії становила 71,6 % [73,6 %]. **Закрито провадження** у 514 [526] справах, що на 2,3 % менше, або 14,2 % [13,5 %] від кількості тих, що перебували на розгляді.

На 9,4 % менше **засуджено** осіб за вчинення злочинів у неповнолітньому віці – 2,8 тис. [3,1 тис.]; їх частка від кількості всіх засуджених упродовж 2018 р. осіб становила 3,8 % [4 %]. Найбільший відсоток засуджених у неповнолітньому віці осіб (від загальної кількості засуджених підлітків по кожному окремому регіону) спостерігався в місцевих загальних судах областей: Одеської – 7,8 %, Донецької – 7,2 %, Дніпропетровської – 6,8 %, Харківської – 6,1 %, Житомирської – 5,3 %, Вінницької – 5 %.

У тому числі за вчинення злочинів у віці **від 14 до 16 років** засуджено 824 [870] особи (кожен третій підліток серед загальної кількості засуджених неповнолітніх), що на 5,3 % менше, або 29,4 % [28,2 %] від усіх засуджених неповнолітніх. За вчинення **тяжких та особливо тяжких злочинів** засуджено 1,3 тис. [1,6 тис.] підлітків (кожен другий), або 48,2 % [52,2 %]. За вчинення злочинів **у групі** засуджено 44,3 % [44,4 %] неповнолітніх осіб, або 1,2 тис. [1,4 тис.], із них 474 [574] підлітка вчинили злочини **за участю дорослих**.

Найбільшу як кількість, так і частку у **структурі засуджених неповнолітніх**, становили підлітки, засуджені за вчинення крадіжки (ст. 185 КК), – 1,9 тис. [1,9 тис.], або 67 % [62,4 %] від усіх засуджених у минулому році неповнолітніх осіб. За вчинення грабежу (ст. 186 КК) засуджено 10,4 % [11,5 %], або 290 [356] осіб; за незаконне заволодіння транспортним засобом – 6,2 % [8,2 %], або 173 [253] особи; за вчинення злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (статті 305–320 КК), засуджено 3,2 % [3 %], або 90 [94] осіб; за хуліганство (ст. 296 КК) – 1,7 % [1,8 %], або 48 [55] підлітків. За умисне вбивство (ст. 115 КК) засуджено 9 [14] неповнолітніх осіб, або 0,3 %

¹⁰ Статистичні звіти ДСА форми № 1-к «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження» та форми № 8 «Звіт про неповнолітніх засуджених».

[0,5 %]; за умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК) – 27 [29] підлітків, або 1 % [0,9 %].

Виправдано 1 [5] неповнолітню особу.

У **стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння** вчинили злочини 123 [168] неповнолітніх, що менше на 26,8 %. На час вчинення злочину **не навчалися і не працювали** 693 [767] підлітка, із них 4,9 % [4,8 %] становили неповнолітні до 16 років, які не працювали і не навчалися. У **неповних сім'ях** виховувалися 1,2 тис. [1,3 тис.] засуджених підлітків. На **обліку органів внутрішніх справ** перебувало 90 [104] неповнолітніх осіб, що на 13,5 % менше, ніж у 2017 р.

Позбавлення волі на певний строк місцеві загальні суди застосували до 257 [416] неповнолітніх осіб; їх частка від загальної кількості засуджених неповнолітніх становила 9,2 % [13,5 %]; **громадські роботи** призначено 159 [197] неповнолітнім особам, або 5,7 % [6,4 %]; **штраф** накладено на 334 [351] неповнолітніх, або 11,9 % [11,4 %]; **арешт** застосовано до 14 [18] підлітків, або 0,5 % [0,6 %].

Місцеві загальні суди **звільнили від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК)** 1,5 тис. [1,6 тис.] підлітків, що на 10,3 % менше, або 52,6 % [53,1 %] від загальної кількості засуджених неповнолітніх. За статистичними даними Державної установи «Центр пробації»¹¹ протягом 2018 р. уповноваженими органами з питань пробації для здійснення наглядових та соціально-виховних заходів щодо звільнених від відбування покарання з випробуванням неповнолітніх осіб поставлено на облік 1,3 тис. підлітків; усього перебувало на обліку 2,3 тис. неповнолітніх. Із них за вчинення нового злочину знято з обліку 60 підлітків (2,6 % від кількості неповнолітніх осіб, що перебували на обліку органів з питань пробації); у тому числі 11 підлітків направлено до місць позбавлення (обмеження) волі. У зв'язку з відбуттям призначеного покарання знято з обліку 587 неповнолітніх осіб (25,7 %).

Внаслідок **акта амністії та з інших підстав** звільнено 471 [382] підлітка, або 16,8 % [12,4 %]. **Примусові заходи виховного характеру** застосовано до 330 [347] неповнолітніх, із них 270 неповнолітніх осіб було передано під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання (п. 3 ч. 2 ст. 105 КК).

В **апеляційному порядку** перевірено вироки місцевих загальних судів щодо 490 [566] неповнолітніх осіб, що на 13,4 % менше, ніж у попередньому році. Із них **скасовано** вироки стосовно 144 [145] підлітків, у тому числі: *із направленням справи на новий судовий розгляд* – щодо 96 [99] осіб; *із ухваленням нового вироку* – щодо 43 [43] осіб. **Змінено** вироки стосовно 160 [205] неповнолітніх осіб; у тому числі із:

¹¹ Звіт Державної установи «Центр пробації» форми № 10-УВП «Звіт про роботу уповноважених органів з питань пробації (кримінально-виконавчої інспекції) з особами, засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі».

пом'якшенням призначеного покарання без зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення – стосовно 49 [59] підлітків; пом'якшенням призначеного покарання зі зміною правової кваліфікації – щодо 7 [2] неповнолітніх осіб. Вироки місцевих загальних судів **залишено без зміни** стосовно 186 [216] неповнолітніх осіб.

Найбільший відсоток скасованих і змінених за апеляційними скаргами вироків у справах про злочини, вчинені неповнолітніми особами, постановили місцеві загальні суди областей: Волинської – 23,7 % [7,1 %] від кількості засуджених, виправданих неповнолітніх осіб місцевими загальними судами області; Чернігівської – 17,2 % [25,9 %]; Чернівецької – 15,5 % [9,3 %]; Київської – 15,4 % [20 %]; Миколаївської – 14,9 % [12,3 %]; Вінницької – 14,6 % [27,7 %]. Найменший відсоток скасованих і змінених за апеляційними скаргами вироків у справах про злочини, вчинені неповнолітніми особами, постановили місцеві загальні суди областей: Івано-Франківської – 1,3 % [6,4 %]; Рівненської – 2,6 % [6 %]; Закарпатської – 3,8 % [4,7 %] та м. Києва – 3,6 % [7,1 %].

За **втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність** (ст. 304 КК) місцевими загальними судами у 2018 р. засуджено 90 [99] осіб. За **невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей** (ст. 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КпАП)) до адміністративної відповідальності притягнуто 9,3 тис. [10,7 тис.] осіб, що на 12,8 % менше.

3.7. Розгляд загальними судами кримінальних проваджень (справ) про злочини, вчинені організованими групами та злочинними організаціями

Згідно зі статистичними даними Генеральної прокуратури України (далі – ГПУ)¹² упродовж 2018 р. в Україні було **виявлено 288 [210] організованих груп і злочинних організацій** (на 37,1 % більше), із них *організованих груп* – 276 [205], *злочинних організацій* – 12 [5]. У тому числі з корумпованими зв'язками – 21 [25] організована група і злочинна організація, із них з корумпованими зв'язками в органах влади та управління – 10 [6], у тому числі 3 [1] злочинні організації. Із міжрегіональними зв'язками – 41 [27]; з транснаціональними зв'язками – 7 [11]; сформовані на етнічній основі – 17 [9]; за участю неповнолітніх осіб – 7 [8].

Правоохоронними органами виявлено 1,4 тис. [949] осіб, які вчинили злочини у складі організованих груп та злочинних організацій (на 50,6 % більше), із них осіб у складі *організованих груп* – 1,3 тис. [881], *злочинних організацій* –

¹² Статистичний звіт Генеральної прокуратури України форми № 1-03 «Звіт про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями».

168 [68].

Відповідно до статистичних даних ДСА¹³ кількість кримінальних проваджень про злочини, вчинені організованими групами та злочинними організаціями, що **надійшли** у 2018 р. на розгляд до місцевих загальних судів, зменшилася на 3,1 % порівняно з 2017 р. і становила 346 [357]. Проте частка цих справ від загальної кількості кримінальних проваджень (справ), що надійшли на розгляд до місцевих загальних судів, залишилася на рівні попереднього року – 0,3 % [0,3 %]. У провадженні місцевих загальних судів із урахуванням нерозглянутих за попередній рік **перебувало** 830 [750] справ зазначеної категорії стосовно 2,6 тис. [2,3 тис.] осіб.

Розглянуто 214 [271] справ про злочини, вчинені організованими групами та злочинними організаціями (25,8 % [36,1 %] від тих, що перебували на розгляді); із них із ухваленням вироку – 151 [172] справа, що менше на 12,2 %, або 70,6 % [63,5 %] від кількості усіх розглянутих справ цієї категорії. **Закрито провадження** у 6 [12] справах.

Місцеві загальні суди визнали винними у вчиненні злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій 332 [338] особи, або 93 % [86,2 %] від загальної кількості засуджених осіб за вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій (за вироками, що набрали і не набрали законної сили); із них у складі: організованих груп – 298 [295] осіб, злочинних організацій – 34 [43] особи. Виправдано (за вироками, що набрали і не набрали законної сили) – 11 [15] осіб.

За вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій **засуджено** 219 [189] осіб (за вироками, що набрали законної сили)¹⁴, що на 15,9 % більше порівняно з 2017 р.; їх частка від загальної кількості засуджених осіб за всі види злочинів становила 0,3 % [0,2 %]; із них громадян України – 216 [185] осіб; у тому числі жінок – 44 [25]. За вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій найбільша кількість осіб була засуджена місцевими загальними судами областей: Львівської – 46 осіб, Харківської, Черкаської та м. Києва – по 16 осіб відповідно.

Виправдано 0 [8] осіб.

Довічне позбавлення волі за вчинення злочинів саме у складі організованої групи призначено 1 [0] особі.

До **позбавлення волі** на певний строк засуджено 76 [86] осіб; їх частка від кількості всіх осіб, засуджених за вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій, становила 34,7 % [45,5 %].

Штраф (як основне покарання) накладено на 50 [36] осіб.

Місцеві загальні суди **звільнили від відбування покарання** 89 [67] осіб, або

¹³ Статистичний звіт ДСА форми № 1-к «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження».

¹⁴ Статистичні звіти ДСА форми № 6 «Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання» та форми № 7 «Звіт про склад засуджених».

40,6 % [35,4 %] від загальної кількості засуджених за вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій осіб, із них звільнено **з випробуванням** (ст. 75 КК) – 73 [44] особи.

За **сукупністю злочинів** (ст. 70 КК) місцеві загальні суди призначили покарання 113 [99] особам, або 51,6 % [52,4 %] від загальної кількості засуджених за вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій осіб; **за сукупністю вироків** (ст. 71 КК) призначено покарання 12 [14] особам, або 5,5 % [7,4 %]. **Більш м'яке покарання**, ніж це передбачено законом, із урахуванням особи винного і наявності кількох обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину (ст. 69 КК), призначено 62 [61] засудженим особам, або 28,3 % [32,3 %].

За вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій найбільшу кількість у 2018 р. становили особи, засуджені за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК), – 33 особи, або 15,1 % [5,3 %] від усіх засуджених за вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій осіб; за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307 КК) – 27 осіб, або 12,3 % [14,3 %]; за створення злочинної організації – 22 особи, або 10 % [4,8 %].

В **апеляційному порядку** протягом 2018 р.¹⁵ перевірено вироків місцевих загальних судів у справах про вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій стосовно 36 [67] осіб, що на 46,3 % менше, ніж у попередньому році; їх частка від ухвалених місцевими загальними судами вироків у справах цієї категорії також зменшилася – 23,8 % [39 %]. **Скасовано** вироків щодо 12 [28] осіб, або 7,9 % [16,3 %]; у тому числі з направленням справи *на новий судовий розгляд* – стосовно 8 [26] осіб; *із ухваленням нового вироку* (у зв'язку з необхідністю застосувати більш суворе покарання) – щодо 1 особи. Апеляційні загальні суди **змінити** вирок у справах цієї категорії стосовно 15 [15] осіб, або 9,9 % [8,7 %]. Вироки залишено **без зміни** щодо 9 [24] осіб, або 6 % [14 %].

3.8. Склад та структура засуджених осіб. Види покарання

Згідно зі статистичними даними ГПУ¹⁶ упродовж 2018 р. в Україні було **зареєстровано** 487,1 тис. [523,9 тис.] кримінальних правопорушень (злочинів), що

¹⁵ Статистичний звіт ДСА форми № 2-к «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку кримінального провадження».

¹⁶ Статистичний звіт Генеральної прокуратури України форми № 1 «Єдиний звіт про кримінальні правопорушення».

на 7 % менше, ніж у 2017 р. Із них особливо тяжких злочинів – 15,7 тис. [16,6 тис.], що менше на 5,4 %; тяжких – 168 тис. [198,1 тис.], що на 15,2 % менше; середньої тяжкості – 196,7 тис. [202,4 тис.] та злочинів невеликої тяжкості – 106,8 тис. [106,8 тис.].

Частка кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру, становила 39,4 % [37,9 %] від загальної кількості зареєстрованих. Досудове розслідування відповідно до ст. 280 КПК **зупинено** у 4,5 тис., або 0,9 % [5,1 тис., або 1 %] зареєстрованих кримінальних правопорушеннях. Кількість кримінальних правопорушень, за якими провадження було направлено до місцевих загальних судів **з обвинувальним актом**, становила 173,3 тис., або 90,3 % [176,9 тис., або 89,1 %] від числа кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру.

Із загальної кількості кримінальних правопорушень, за якими провадження було направлено до місцевих загальних судів з обвинувальним актом, 38,4 % [37,6 %] правопорушень було вчинено *особами, які раніше вчиняли кримінальні правопорушення, групою осіб* – 6 % [6,4 %]; *у стані алкогольного сп'яніння* – 6,4 % [7,3 %]. На 12,3 % більше, або 3,1 тис. [2,8 тис.] кримінальних проваджень протягом 2018 р. направлено до місцевих загальних судів із клопотанням *про звільнення від кримінальної відповідальності*, кримінальних проваджень із клопотанням *про застосування примусових заходів медичного характеру* – 1,1 тис. [1,1 тис.]; із клопотанням *про застосування примусових заходів виховного характеру* – 266 [259].

На 18,3 % збільшилася кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, пов'язаних *із насильством у сім'ї*, – 1,6 тис. [1,3 тис.]. Із обвинувальним актом до місцевих загальних судів направлено 95,6 % [94,3 %] таких кримінальних проваджень.

Збільшилася на 71,7 % кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, учинених *з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості*, – 103 [60]; частка кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру, становила 10,7 % [16,7 %] від загальної кількості зареєстрованих злочинів цієї категорії.

Кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, учинених *з використанням зброї або боєприпасами*, зменшилася на 20,2 % і становила 1,1 тис. [1,4 тис.]; із них з використанням вогнепальної зброї – 508 [583], холодної зброї – 249 [398], вибухових речовин – 36 [43], боєприпасів – 307 [355].

Кількість кримінальних правопорушень, у яких на початок 2019 р. **не прийнято рішення про закінчення або зупинення досудового розслідування**, становила 1 млн 40 тис. [857,6 тис.], що на 21,3 % більше, ніж на початок 2018 р.; із

них тяжких та особливо тяжких злочинів – 576,6 тис. [453,9 тис.], або 55,4 % [52,9 %].

За даними ДСА¹⁷ у 2018 р. за вироками, що набрали законної сили, засуджено 73,7 тис. [76,8 тис.] осіб, що на 4,1 % менше порівняно з 2017 р. У тому числі за вчинення **тяжких та особливо тяжких злочинів** засуджено 24,4 тис. [26,8 тис.] осіб, що на 8,7 % менше; їх частка серед усіх засуджених за всі види злочинів також зменшилась і становила 33,2 % [34,8 %]. За вчинення злочинів **середньої тяжкості** засуджено 39,4 тис. [39,9 тис.] осіб, що на 1,5 % менше; проте їх частка від кількості усіх засуджених за всі види злочинів осіб збільшилася – 53,4 % [52 %]. За вчинення злочинів **невеликої тяжкості** засуджено 9,9 тис. [10,1 тис.] осіб, що на 2,3 % менше, або 13,4 % [13,1 %] від кількості усіх засуджених за всі види злочинів осіб.

Найбільше осіб було засуджено місцевими загальними судами областей: Дніпропетровської – 8,4 тис., або 11,4 % [11%] від загальної кількості засуджених; Харківської – 5,5 тис., або 7,5 % [7,4 %]; Донецької – майже 5 тис., або 6,7 % [7,2 %]; Запорізької – 4,1 тис., або 5,5 % [5,2 %]; Львівської – 3,7 тис., або 5,1 % [4,7 %]; Одеської – 3,6 тис., або 4,9 % [4,6 %]; Полтавської – 3,6 тис., або 4,9 % [5,5 %]; Київської – 3,1 тис., або 4,2 % [4,2 %] та м. Києва – 4,2 тис., або 5,7 % [5 %]. Найменший показник кількості засуджених упродовж 2018 р. осіб зафіксовано в областях: Тернопільській – 1,2 тис., або 1,6 % [1,4 %]; Чернівецькій – 1,2 тис., або 1,7 % [2 %].

Найбільшу як кількість, так і частку у **структурі засуджених** за всі види злочинів становили особи, засуджені за вчинення злочинів проти власності (статті 185–198 КК), – 40,6 тис. [41,7 тис.] осіб, що на 2,6 % менше, ніж у 2017 р.; проте їх частка у структурі всіх засуджених дещо збільшилась і становила 55,1 % [54,3 %];

– за вчинення злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (статті 305–320 КК) засуджено 10,1 тис. [10,9 тис.] осіб, або 13,7 % [14,1 %] від кількості всіх засуджених за всі види злочинів;

– за вчинення злочинів проти життя та здоров'я особи (статті 115–145 КК) – 5,3 тис. [6,1 тис.] осіб, або 7,1 % [8 %];

– за вчинення злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту (статті 276–292 КК) – 3,6 тис. [4,2 тис.] осіб, або 4,8 % [5,5 %];

– за вчинення злочинів проти громадської безпеки (статті 255–270¹ КК) – 3,3 тис. [3,2 тис.] осіб, або 4,5 % [4,1 %];

– за вчинення злочинів проти встановленого порядку несення військової

¹⁷ Статистичні звіти ДСА форми № 6 «Звіт про осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності, та види кримінального покарання» та форми № 7 «Звіт про склад засуджених».

служби (військові злочини) (статті 402–435 КК) – 2,7 тис. [2,8 тис.] осіб, або 3,6 % [3,6 %];

– за вчинення злочинів проти громадського порядку та моральності (статті 293–304 КК) – 1,6 тис. [1,5 тис.] осіб, або 2,1 % [2 %];

– за вчинення злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян (статті 338–360 КК) – 1,2 тис. [1,2 тис.] осіб, або 1,6 % [1,5 %];

– за вчинення злочинів проти правосуддя (статті 371–400 КК) – 1,1 тис. [1,3 тис.] осіб, або 1,6 % [1,7 %];

– за вчинення злочинів у сфері господарської діяльності (статті 199–233 КК) – 868 [825] осіб, або 1,2 % [1,1 %];

– за вчинення злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина (статті 157–184 КК) – 854 [762] особи, або 1,2 % [1 %];

– за вчинення злочинів проти довілля (статті 236–254 КК) – 816 [832] осіб, або 1,1 % [1,1 %];

– за вчинення злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, (статті 364–370 КК) – 788 [749] осіб, або 1,1 % [1 %];

– за вчинення злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (статті 328–337 КК) – 442 [305] особи, або 0,6 % [0,4 %];

– за вчинення злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (статті 152–156 КК) – 117 [135] осіб, або 0,2 % [0,2 %];

– за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України (статті 109–114¹ КК) – 100 [75] осіб, або 0,1 % [0,1 %];

– за вчинення злочинів проти волі, честі та гідності особи (статті 146–151 КК) – 82 [91] особи, або 0,1 % [0,1 %];

– за вчинення злочинів проти безпеки виробництва (статті 271–275 КК) – 81 [73] особа, або 0,1 % [0,1 %];

– за вчинення злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (статті 361–363¹ КК) – 49 [42] осіб, або 0,07 % [0,05 %];

– за вчинення злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (статті 436–474 КК) – 10 [5] осіб, або 0,01 % [0,01 %].

На 22,8 % зменшилася кількість осіб, які вчинили злочини у **стані алкогольного або наркотичного сп'яніння**, – 7,3 тис. [9,5 тис.] осіб (кожний десятий засуджений); їх частка від загальної кількості засуджених за всі види злочинів також зменшилася і становила 10 % [12,4 %].

Кількість засуджених у 2018 р. за вчинення злочинів **у складі організованої групи та злочинної організації** збільшилася на 15,9 % і становила 219 [189] осіб; їх частка від загальної кількості засуджених за всі види злочинів також дещо збільшилася – 0,3 % [0,2 %].

За вчинення злочинів **групою осіб** за попередньою змовою або без такої протягом минулого року засуджено 8,7 тис. [10,2 тис.] осіб (майже кожний дев'ятий засуджений), що менше на 15,2 %; їх частка від загальної кількості засуджених за всі види злочинів – 11,8 % [13,3 %].

На час вчинення злочину **ніде не працювали і не навчалися або перебували на обліку в державній службі зайнятості** 54,2 тис. [56,8 тис.] осіб, що на 4,5 % менше, або 73,5 % [73,9 %] від загальної кількості всіх засуджених за всі види злочинів; із них раніше судимі – 15,8 тис. [17,8 тис.] осіб. На обліку в службі зайнятості перебувало 1,3 тис. [1,2 тис.] осіб, або 2,3 % [2,1 %] від загальної кількості працездатних осіб, які на час вчинення злочину не працювали і не навчалися.

Зменшилася на 10,5 % кількість засуджених осіб, які були **раніше судимими і мали незняту або непогашену судимість** – 18,1 тис. [20,2 тис.] осіб; їх частка від загальної кількості всіх засуджених також зменшилася – 24,5 % [26,3 %]; із них раніше були звільнені умовно-достроково 1,7 тис. [2,6 тис.] осіб.

Кількість засуджених **жінок** збільшилася на 0,3 % і становила 8,7 тис. [8,7 тис.], або 11,8 % [11,3 %] від загальної кількості всіх засуджених.

У 2018 р. місцеві загальні суди **виправдали** (за вироками, що набрали законної сили) 140 [311] осіб (на 55 % менше), із них у справах у формі приватного обвинувачення (порушуються на підставі заяви потерпілого) – 1 [1] особа; у справах публічного обвинувачення – 139 [310] осіб. Найбільший показник виправданих місцевими загальними судами осіб зафіксовано в областях: Донецькій – 13, або 9,3 % [7,1%] від загальної кількості виправданих осіб; Вінницькій – 12, або 8,6 % [3,5%]; Харківській – 12, або 8,6 % [1,9%].

Примусові заходи медичного характеру застосовано до 653 [657] неосудних осіб, із них за вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів щодо 324 [339] осіб.

Кількість осіб, стосовно яких місцеві загальні суди **закрили матеріали кримінального провадження**, збільшилася на 14 % і становила 22,4 тис. [19,7 тис.]. Зокрема, провадження закрито у зв'язку: *з відмовою прокурора або потерпілого, його представника від обвинувачення в кримінальному провадженні* – 11,3 тис. осіб, їх частка від кількості всіх осіб, щодо яких провадження закрито, становила 50,3 %; *з примиренням винного з потерпілим* – майже 3 тис. [3 тис.] осіб, або 13,3 % [15,3 %]; *із дійовим каяттям* – 1,8 тис. [1,4 тис.] осіб, або 8,1 % [7,2 %]; *зі смертю* – 1,8 тис. [1,2 тис.] осіб, або 8 % [5,9 %]; *зі зміною обстановки* – 471 [422] особа, або

2,1 % [2,1 %]; *із передачею особи на поруки* – 367 [428] осіб, або 1,6 % [2,2 %]; *з амністією* – 102 [122] особи, або 0,5 % [0,6 %].

У тому числі **у справах публічного обвинувачення** було закрито провадження стосовно 19,1 тис. [17,2 тис.] осіб, із них *у зв'язку з відмовою прокурора або потерпілого, його представника від обвинувачення в кримінальному провадженні* щодо 8,3 тис. осіб, або 43,4 % від кількості всіх осіб, щодо яких закрито провадження у справах публічного обвинувачення; *у зв'язку з примиренням винного з потерпілим* – щодо 2,8 тис. [2,8 тис.] осіб, або 14,4 % [16,4 %].

Штраф як основне покарання місцеві загальні суди наклали на 19,9 тис. [18,5 тис.] осіб, що на 7,2 % більше, або 27 % [24,1 %] від загальної кількості засуджених за всі види злочинів. **Громадські роботи** призначено 4,4 тис. [5,3 тис.] осіб, що на 17,6 % менше, або 6 % [6,9 %]; **арешт** застосовано до 2,5 тис. [2,7 тис.] осіб, що на 5,6 % менше, або 3,5 % [3,4 %]; **обмеження волі** застосовано до 909 [1,1 тис.] осіб, що на 17,3 % менше, або 1,2 % [1,4 %]; **виправні роботи** призначено 88 [122] особам, що на 27,9 % менше, або 0,1 % [0,2 %]; **службове обмеження для військовослужбовців** застосовано до 42 [85] осіб, що на 50,6 % менше, або 0,1 % [0,1 %]; **тримання в дисциплінарному батальйоні** призначено 29 [43] особам, або 0,04 % [0,06 %]; **позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю** у 2018 р., як і у попередньому році, не призначалося.

Кількість осіб, засуджених до **позбавлення волі** на певний строк, зменшилася на 14,7 % і становила 13,8 тис. [16,1 тис.] осіб; їх частка від загальної кількості засуджених за всі види злочинів також зменшилася – 18,7 % [21,2 %]. Із них 63,4 % [65,5 %] становили особи, засуджені до позбавлення волі на певний строк за вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, – 8,7 тис. [10,6 тис.] осіб, що на 17,8 % менше, ніж у 2017 р. Найбільший відсоток засуджених до позбавлення волі осіб спостерігався в місцевих загальних судах областей: Дніпропетровській – 28,4 % [28,5 %] від числа всіх засуджених осіб судами цієї області; Харківській – 21,6 % [22,2%]; Донецькій – 21,5 % [25 %]; Херсонській – 21,4 % [23,4%]; Волинській – 20,5 % [18,1%]; Вінницькій – 19,3 % [20,9%].

Зокрема **до позбавлення волі засуджено за вчинення таких злочинів**: умисне вбивство (ст. 115 КК) – 397 осіб, або 94,7 % [95,9 %] від кількості всіх засуджених за цей вид злочину; розбій (ст. 187 КК) – 471 особа, або 78 % [83,6 %]; зґвалтування (ст. 152 КК) – 39 осіб, або 84,8 % [85,1 %]; заподіяння умисних тяжких тілесних ушкоджень (ст. 121 КК) – 458 осіб, або 45,6 % [57 %]; катування (ст. 127 КК) – 2 особи, або 25 % [58,3 %]; крадіжка (ст. 185 КК) – 7,1 тис. осіб, або 20,8 % [22,5 %]; грабіж (ст. 186 КК) – 1,5 тис. осіб, або 42,4 % [45,4 %]; вимагання (ст. 189 КК) – 28 осіб, або 37,3 % [42,9 %]; шахрайство (ст. 190 КК) – 241 особа, або 13,1 % [18,8 %]; незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи

збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307 КК) – 358 осіб, або 62,7% [65,8 %]; торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини (ст. 149 КК) – 5 осіб, або 33,3 % [30,4 %]; незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК) – 400 осіб, або 14 % [14,3 %].

За вчинення особливо тяжких злочинів **довічне позбавлення волі** застосовано до 21 [21] особи.

Місцеві загальні суди відповідно до вимог **ст. 70 КК** призначили покарання **за сукупністю злочинів** 9 тис. [9,5 тис.] осіб, що на 5,3 % менше, або 12,2 % [12,4 %] від загальної кількості засуджених протягом року осіб. **За сукупністю вироків (ст. 71 КК)** покарання призначено 8,6 тис. [9,2 тис.], що менше на 6,7 %, або 11,6 % [11,9 %].

У 2018 р. **більш м'яке покарання**, ніж це передбачено законом, із урахуванням особи винного і наявності кількох обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину (**ст. 69 КК**), призначено майже 2 тис. [2,8 тис.] осіб, що на 30,1 % менше, або 2,7 % [3,7 %] від загальної кількості засуджених.

Місцеві загальні суди **звільнили від відбування покарання** 31,9 тис. [32,6 тис.] засуджених осіб, що на 2,3 % менше; проте їх частка від загальної кількості засуджених за всі види злочинів осіб збільшилася – 43,2 % [42,4 %]; із них **звільнено з випробуванням (ст. 75 КК)** – 28,1 тис. [29,4 тис.] осіб, або 38,1 % [38,3 %]. У тому числі за вчинення тяжких злочинів звільнено від відбування покарання з випробуванням 13,7 тис. [14,1 тис.] засуджених, або 48,9 % [47,8 %] від загальної кількості звільнених із випробуванням осіб, а за особливо тяжкі – 134 [105] особи, або 0,5 % [0,4 %]. Найбільший відсоток осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, зафіксовано в місцевих загальних судах областей: Луганської – 51,3 % [45,4 %] від числа всіх осіб, засуджених судами області; Кіровоградської – 50,1 % [46,7%]; Одеської – 47 % [46,5 %]; Запорізької – 46,9 % [46,8 %]; Харківської – 45 % [45,9 %]; Миколаївської – 43,7 % [41,2 %]. Найменший відсоток звільнених від відбування покарання з випробуванням осіб у місцевих загальних судах Івано-Франківської області – 16,7 % [12,5 %]

Кількість засуджених осіб, до яких місцеві загальні суди як додаткове покарання застосували **конфіскацію майна**, зменшилася на 25,7 % і становила 934 [1,3 тис.] особи. **Спеціальну конфіскацію**, як один із заходів кримінально-правового характеру, застосовано до 476 засуджених осіб, із них за незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом (ст. 249 КК) – 137 осіб; вчинення крадіжки (ст. 185 КК) – 51 особа; незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК) – 51 особа; незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими

речовинами (ст. 263 КК) – 49 осіб; незаконну порубку лісу (ст. 246 КК) – 44 особи; пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК) – 33 особи.

Штраф як додаткове покарання місцеві загальні суди наклали на 61 [77] особу. **Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю** як додаткове покарання призначено 1,4 тис. [1,8 тис.] осіб, що на 18,6 % менше порівняно з 2017 р. **Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу** застосовано до 28 [76] осіб.

4. РОЗГЛЯД ЗАГАЛЬНИМИ СУДАМИ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

За статистичними даними Міністерства внутрішніх справ України¹⁸ протягом 2018 р. органами національної поліції України **виявлено** 3 млн 639 тис. [2 млн 845 тис.] **адміністративних правопорушень**, що на 27,9 % більше порівняно з попереднім роком. За виявленими правопорушеннями складено 666,3 тис. [695,1 тис.] адміністративних протоколів (18,3 % від кількості виявлених адміністративних правопорушень) та 2 млн 972 тис. [2 млн 150 тис.] адміністративних постанов (81,7 %).

Упродовж останніх трьох років спостерігається тенденція до поступового збільшення кількості надходження до місцевих загальних судів справ і матеріалів про адміністративні правопорушення. Так, за статистичними даними ДСА, якщо у 2016 р. кількість справ і матеріалів про адміністративні правопорушення, які **надійшли** на розгляд до місцевих загальних судів, збільшилася на 4,4 % порівняно з попереднім роком (2015 р.), у 2017 р. – на 9,3 % (порівняно з 2016 р.), то у 2018 р. їх обсяг у порівнянні з 2017 р. зріс на 5,1 % і становив 769,8 тис.¹⁹ [732,4 тис.]; із них саме справ про адміністративні правопорушення – 758,2 тис. [716,7 тис.], що також більше на 5,8 %.

Усього на розгляді місцевих загальних судів **перебувало** 811 тис. [768,2 тис.] справ і матеріалів про адміністративні правопорушення, із них саме справ – 799,4 тис. [751,7 тис.], що на 6,3 % більше.

Із винесенням постанови місцеві загальні суди **розглянули** 630,9 тис. [619 тис.] справ і матеріалів про адміністративні правопорушення, що на 1,9 % більше; із них саме справ – 619,3 тис. [604,4 тис.] стосовно 620,9 тис. [606,2 тис.]

¹⁸ Статистичний звіт Міністерства внутрішніх справ України форми № 1-АП «Звіт про стан застосування адміністративного законодавства органами Національної поліції України».

¹⁹ Статистичний звіт ДСА форми № 1-п «Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення».

осіб. Частка розглянутих справ становила 77,5 % [80,4 %] від кількості тих, що перебували на розгляді. Серед розглянутих із винесенням постанови справ про адміністративні правопорушення 39,3 % [42 %] становили справи про порушення Правил дорожнього руху (статті 121–132¹ КпАП).

За вчинення адміністративних правопорушень, відповідальність за які передбачена КпАП, місцеві загальні суди застосували різні види стягнень до 376,3 тис. [383,7 тис.] осіб; їх частка від загальної кількості осіб, щодо яких розглянуто справи, становила 60,6 % [63,3 %].

Серед загальної кількості осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності, 13,1 %, або 49,2 тис. становили жінки; громадяни іншої держави – 0,9 %, або 3,2 тис.

Серед притягнутих до адміністративної відповідальності переважною більшістю були працездатні особи, які на момент вчинення правопорушення не працювали і не навчалися, – 195,3 тис., або 51,9 %; робітники – 41,7 тис., або 11,1 %; безробітні – 25,5 тис., або 6,8 %.

Найпоширенішим видом серед адміністративних стягнень, застосованих місцевими загальними судами до осіб за вчинення адміністративних правопорушень, був і залишається **штраф**. Місцеві загальні суди оштрафували 347 тис. [326,3 тис.] осіб, що на 6,4 % більше порівняно з 2017 р.; їх частка від кількості тих осіб, на яких накладено адміністративне стягнення, також збільшилася – 92,2 % [85 %]. Проте, загальна сума накладеного штрафу зменшилася на 44,5 % і становила 1 млрд 306 млн грн [2 млрд 354 млн грн], із яких добровільно сплачено 195 млн 735 тис. грн, або 15 % [8,6 %] від суми накладеного.

Громадські роботи місцеві загальні суди призначили 10,5 тис. [42,5 тис.] правопорушникам, що порівняно з попереднім роком менше на 73,1 %; їх частка від кількості тих осіб, на яких накладено адміністративне стягнення, становила 2,8 % [10,2 %].

Адміністративний арешт призначено 5,6 тис. [7,8 тис.] осіб, що на 28 % менше, або 1,5 % [2 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення.

Виправні роботи місцеві загальні суди застосували до 36 [47] осіб, або 0,01 % [0,01 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення.

У 2018 р. місцевими загальними судами **позбавлено спеціального права** (як основний, так і додатковий вид адміністративного стягнення) 61,6 тис. осіб (усі за порушення Правил дорожнього руху). Їх частка становила 16,4 % від загальної кількості осіб, на яких накладено адміністративне стягнення, або 34,5 % від тих осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил дорожнього руху (статті 121–132¹ КпАП).

Попередження місцеві загальні суди застосували до 5,9 тис. [6 тис.] осіб, що на 2,6 % менше; їх частка від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення, залишилася на рівні попереднього року – 1,6 % [1,6 %].

Суспільно корисні роботи призначено 3,6 тис. осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, або 0,9 %.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, як додатковий вид адміністративного стягнення, призначено 658 особам, або 0,2 %.

Оплатне вилучення предмета, що був зняттям вчинення чи безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення (як основний, так і додатковий вид адміністративного стягнення), застосовано до 178 [209] осіб, що на 14,8 % менше, 0,05 % [0,1 %].

Конфіскацію предметів, що були зняттями вчинення або безпосередніми об'єктами адміністративного правопорушення (як основний, так і додатковий вид адміністративного стягнення), місцеві загальні суди застосували до 17,6 тис. [17,4 тис.] осіб, або 4,7 % [4,5 %].

У 2018 р. вилучено 60 [84] одиниць вогнепальної зброї, 969 [485] одиниць бойових припасів. Конфісковано: автомобілів – 16 [39]; товарів та цінностей на суму 29 млн 643 тис. грн; валюту на суму 26 млн 455 тис. грн.

Місцеві загальні суди із різних підстав **закрили провадження** у справах про адміністративні правопорушення стосовно 234,3 тис. [210,2 тис.] осіб, що на 11,5 % більше, або 37,7 % [34,7 %] від загальної кількості тих, щодо яких розглянуто справи.

У тому числі *за малозначністю вчиненого правопорушення* з усним зауваженням на адресу правопорушника щодо недопустимості протиправних діянь звільнено від адміністративної відповідальності 38,3 тис. [43,4 тис.] осіб, що на 11,8 % менше, або 16,3 % [20,6 %] від кількості тих осіб, щодо яких провадження у справі закрито. Найбільший відсоток звільнених з цієї підстави осіб (від кількості осіб, стосовно яких провадження у справі закрито) спостерігався у місцевих загальних судах областей: Житомирської – 41,9 %, або 3,6 тис. осіб; Волинської – 30,4 %, або 1,1 тис. осіб; Тернопільської – 27,5 %, або 1,5 тис. осіб; Сумської – 27,5 %, або 1,3 тис. осіб. Найменший відсоток звільнених за малозначністю вчиненого правопорушення відмічався в судах областей: Харківської – 7,3 %, або 848 осіб та Луганської – 2,2 %, або 661 особа.

На 16,9 % зросла кількість осіб, стосовно яких місцеві загальні суди закрили провадження у зв'язку *із закінченням строків для накладення адміністративного стягнення*, передбачених ст. 38 КпАП та ст. 467 Митного кодексу України (далі – МК), – 137 тис. [117,1 тис.] осіб, або 58,5 % [55,7 %] від кількості тих осіб, стосовно яких провадження у справі закрито. Найбільша частка осіб, щодо яких закрито

провадження у справі саме з цієї підстави (від кількості осіб, стосовно яких провадження у справі закрито), зафіксована у місцевих загальних судах областей: Луганської – 94 %, або 28,6 тис. осіб; Херсонської – 70,8 %, або 5,7 тис. осіб; Харківської – 67,9 %, або 7,9 тис. осіб; Полтавської – 62,3 %, або понад 5 тис. осіб; Львівської – 61,6 %, або 5,6 тис. осіб.

За відсутністю події та складу адміністративного правопорушення закрито провадження у справах стосовно 53,4 тис. [44,2 тис.] осіб, що на 20,9 % більше; їх частка від кількості осіб, стосовно яких провадження у справі закрито, також збільшилася – 22,7 % [21 %]. Найбільший відсоток осіб, щодо яких провадження у справі закрито саме з цієї підстави (від кількості осіб, стосовно яких провадження у справі закрито), відмічався у місцевих загальних судах областей: Миколаївської – 37,9 %, або 2,5 тис. осіб; Кіровоградської – 36,9 %, або 1,5 тис. осіб; Сумської – 36,7 %, або 1,7 тис. осіб; Чернівецької – 33,2 %, або 1,8 тис. осіб.

За вчинення адміністративних правопорушень у віці від 16 до 18 років місцеві загальні суди застосували **заходи впливу**, передбачені ст. 24¹ КпАП, до 10,3 тис. [12,2 тис.] неповнолітніх осіб, що на 15,5 % менше.

У **структурі справ про адміністративні правопорушення**, що надійшли на розгляд до місцевих загальних судів, найбільшу частку становили:

- справи про порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна (ст. 124 КпАП), – 17,3 % [19,7 %] від усіх справ про адміністративні правопорушення, що надійшли на розгляд, або 131,2 тис. таких справ;

- справи про вчинення правопорушень, пов'язаних із керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (ст. 130 КпАП) – 16,4 % [17,7 %], або 124,2 тис. справ;

- справи про вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування (ст. 173² КпАП) – 13,5 % [13,1 %], або 102,6 тис. справ (місцевими загальними судами застосовано адміністративні стягнення: штраф – 36,7 тис. [72] осіб; громадські роботи – 8,1 тис. [35,2 тис.] осіб; адміністративний арешт – 1,8 тис. [3,6 тис.] осіб; суспільно корисні роботи – щодо 2 осіб);

- справи про дрібне хуліганство (ст. 173 КпАП) – 8,4 % [9,8 %], або 63,8 тис. справ;

- справи про порушення правил адміністративного нагляду (ст. 187 КпАП) –

4,8 % [4,2%], або 36,5 тис. справ;

- справи про незаконне перетинання або спробу незаконного перетинання державного кордону України (ст. 204¹ КпАП) – 4,6 % [3,7 %], або 35,2 тис. справ;
- справи про несплату аліментів (ст. 183¹ КпАП) – 2,8 %, або 21,6 тис. справ;
- справи про невиконання батьками або особами, які їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей (ст. 184 КпАП) – 2,4% [2,5 %], або 18,2 тис. справ;
- справи про розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв військовослужбовцями (ст. 172²⁰ КпАП) – 2,1 % [2,1 %], або 15,9 тис. справ;
- справи про порушення порядку ведення податкового обліку, надання аудиторських висновків (ст. 163¹ КпАП) – 2,1 % [1,7 %], або 15,8 тис. справ;
- справи про порушення правил використання об'єктів тваринного світу (ст. 85 КпАП) – 1,9 % [1,7 %], або 14,4 тис. справ.

Протягом 2018 р. у провадженні місцевих загальних судів перебувало 7,2 тис. [8,7 тис.] справ **про порушення митних правил**, що на 17,9 % менше порівняно з попереднім роком. Розглянуто 6,1 тис. [7,9 тис.] таких справ, що на 22,7 % менше; їх частка від загальної кількості розглянутих місцевими загальними судами справ про адміністративні правопорушення також дещо зменшилась і становила 1 % [1,3 %]. Адміністративне **стягнення** за порушення митних правил застосовано до 4,9 тис. [6,7 тис.] осіб (менше на 27 %), або 79,6 % [84,4 %] від кількості осіб, щодо яких справи про порушення митних правил розглянуто з винесенням постанови. **Закрито справи** стосовно 1,2 тис. [1,2 тис.] осіб, із них у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративних стягнень (ст. 467 МК) – щодо 435 [372] осіб, або 35,4 % від усіх справ цієї категорії, провадження в яких закрито.

У справах про порушення митних правил місцеві загальні суди **оштрафували** 4,4 тис. [5,6 тис.] осіб, або 90,9 % [84,1 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення митних правил. Загальна сума накладеного місцевими загальними судами на порушників штрафу становила 340 млн 383 тис. грн., із яких добровільно сплачено лише 3 млн 351 тис. грн., або 1 % [0,4 %] від суми накладеного. **Конфіскація** товарів, транспортних засобів – безпосередніх предметів порушення митних правил (як основний, так і додатковий вид адміністративного стягнення) застосована до 3,7 тис. [5,3 тис.] осіб, або 75,5 % [78,6 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення митних правил.

Упродовж 2018 р. на розгляд до місцевих загальних судів на виконання вимог Закону України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII «Про запобігання корупції» надійшло 9,8 тис. [5 тис.] **справ про вчинення корупційних правопорушень**, відповідальність за які передбачена КпАП (глава 13-А «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», статті 172⁴–172⁹ КпАП), що на 95,1 %

більше, ніж у 2017 р. Усього у провадженні перебувало 10,3 тис. [5,2 тис.] справ цієї категорії, що на 98,3 % більше.

Із винесенням постанови місцеві загальні суди **розглянули** майже 8 тис. [3,9 тис.] справ про адміністративні корупційні правопорушення, або 77,3 % [75,5 %] від кількості тих, що перебували на розгляді.

Місцеві загальні суди **закрили провадження** у справах про адміністративні корупційні правопорушення стосовно 3,9 тис. [1,8 тис.] осіб; їх частка від кількості осіб, щодо яких справи про адміністративні корупційні правопорушення розглянуто з винесенням постанови, також збільшилася – 49,1 % [45,3 %]. У тому числі провадження у справах закрито у зв'язку з: *відсутністю події та складу адміністративного правопорушення* – стосовно 1,6 тис. [1 тис.] осіб, або 42,1 % [57,6 %] від кількості осіб, щодо яких провадження у справах цієї категорії закрито; *закінченням строків для накладення адміністративного стягнення*, передбачених ст. 38 КпАП, – стосовно 1,6 тис. [477] осіб, або 40,5 % [26,8 %]. *За малозначністю* вчиненого корупційного правопорушення звільнено від адміністративної відповідальності 626 [247] осіб, або 16 % [13,9 %].

Штраф накладено на 4,1 тис. [2,2 тис.] осіб, що на 89 % більше; їх частка від кількості осіб, стосовно яких розглянуто справи про адміністративні корупційні правопорушення з винесенням постанови, становила 50,9 % [54,7 %]. Загальна сума накладеного судами штрафу склала 5 млн 132 тис. грн, із яких добровільно сплачено 3 млн 273 тис. грн, або 63,8 % [58,4 %] від суми накладеного. **Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю**, як додатковий вид адміністративного стягнення, призначено 3 особам. **Конфіскацію** предметів, грошей (як додаткове стягнення) застосовано до 13 [29] осіб.

Станом на 31 грудня 2018 р. місцеві загальні суди усього **не розглянули** 53,2 тис. справ про адміністративні правопорушення, або 6,7 % [6 %] від кількості тих, що перебували у провадженні протягом минулого року.

У 2018 р. на розгляд **до апеляційних загальних судів**²⁰ надійшло 24,5 тис. [22,2 тис.] справ про адміністративні правопорушення за апеляційними скаргами на постанови місцевих загальних судів, що на 10,5 % більше, ніж у 2017 р. Усього у провадженні **перебувало** 26,4 тис. [23,5 тис.] таких справ (на 12,4 % більше).

За апеляційними скаргами **розглянуто** 15,9 тис. [16,6 тис.] справ про адміністративні правопорушення, що на 4,2 % менше.

За результатами перегляду **скасовано і змінено** 6,5 тис. [7 тис.] постанов (на 7,6 % менше порівняно з попереднім роком); у тому числі **скасовано** – 5,7 тис. [6 тис.] постанов; **змінено** – 850 [1 тис.] постанов. Відсоток скасованих і змінених

²⁰ Статистичний звіт ДСА форми № 2-п «Звіт судів апеляційної інстанції щодо розгляду апеляційних скарг у справах про адміністративні правопорушення».

постанов місцевих загальних судів у справах про адміністративні правопорушення (від загальної кількості ними ухвалених) також дещо зменшився і становив 1 % [1,2 %]. *Із закриттям провадження* у справі скасовано 4,3 тис. [4,4 тис.] постанов, у тому числі через відсутність події і складу адміністративного правопорушення – 2,6 тис. [2,5 тис.] постанов, що на 3,1 % більше. *Із прийняттям нової постанови* скасовано 1,4 тис. [1,6 тис.] постанов. *У зв'язку із розглядом справи за відсутності особи або якщо немає підтвердження про своєчасне її сповіщення про час і місце розгляду справи* скасовано 468 [467] постанов.

Понад строки, встановлені КпАП, апеляційні загальні суди розглянули 7,2 тис. [4,9 тис.] апеляційних скарг, що на 47,9 % більше, або 45,3 % [29,4 %] від усіх розглянутих скарг на постанови у справах про адміністративні правопорушення.

У тому числі у 2018 р. на розгляді апеляційних загальних судів на 1,7 % менше перебувало справ за апеляційними скаргами на постанови місцевих загальних судів **про порушення митних правил** – 2,1 тис. [2,1 тис.]. За результатами апеляційного перегляду **скасовано і змінено** 424 [538] постанови місцевих загальних судів у справах цієї категорії, що на 21,2 % менше, ніж у 2017 р., або 6,9 % [6,8 %] від кількості винесених місцевими загальними судами постанов за порушення вимог МК.

За апеляційними скаргами на постанови місцевих загальних судів у справах **про корупційні правопорушення** (статті 172²–172⁹ КпАП) у провадженні перебувало 2,5 тис. [1,6 тис.] таких справ, що на 57,9 % більше. Із них повернуто 1,6 тис. [920] апеляційних скарг, або 65,6 % [58,7 %] від кількості тих, що перебували на розгляді. За апеляційними скаргами розглянуто 650 [573] справ **про корупційні правопорушення**. Апеляційними загальними судами за результатами перегляду **скасовано і змінено** 302 [286] постанови місцевих загальних судів у справах зазначеної категорії, що на 5,6 % більше; проте їх частка від загальної кількості винесених місцевими загальними судами постанов у справах про корупційні правопорушення значно зменшилась і становила 3,8 % [7,3 %]. У тому числі **скасовано** 276 [260] постанов, із них із закриттям провадження у справі – 226 [176], у тому числі через відсутність події і складу адміністративного правопорушення – 119 [98]; із прийняттям нової постанови – 50 [83].

Станом на 31 грудня 2018 р. апеляційні загальні суди усього **не розглянули** 4,3 тис. апеляційних скарг на постанови місцевих загальних судів у справах про адміністративні правопорушення, або 16,4 % [8,3 %] від кількості тих, що перебували на розгляді протягом минулого року.

4.1. Розгляд загальними судами справ про порушення Правил дорожнього руху

Упродовж 2018 р. на розгляді місцевих загальних судів²¹ перебувало 295,2 тис. [302,6 тис.] справ про порушення Правил дорожнього руху (далі – Правила), що на 2,5 % менше порівняно з 2017 р.; їх частка від загальної кількості справ про адміністративні правопорушення, що перебували на розгляді місцевих загальних судів, становила 36,9 % [40,3 %].

Із різних підстав місцеві загальні суди **закрили провадження** у 64,8 тис. [61,9 тис.] справ про порушення Правил, або 22 % [20,5 %] від усіх справ про порушення Правил, що перебували на розгляді.

Із винесенням постанови **розглянуто** 243,4 тис. [254 тис.] справ про порушення Правил, що на 4,1 % менше; їх частка від тих, що перебували на розгляді, також зменшилася – 82,5 % [83,9 %].

За порушення Правил місцеві загальні суди застосували різні види стягнень до 178,6 тис. [192,2 тис.] правопорушників, або 47,5 % [50,1 %] від усіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення.

Найпоширенішим видом серед адміністративних стягнень, застосованих до осіб за порушення Правил, був **штраф**. Так, у 2018 р. оштрафовано 176,2 тис. [190,1 тис.] осіб, що на 7,3 % менше; їх частка від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил, залишилася майже на рівні попереднього року – 98,7 % [98,9 %]. Загальна сума накладеного штрафу становила 855 млн 717 тис. грн [875 млн 481 тис. грн], із яких добровільно сплачено 164 млн 830 тис. грн, або 19,3 % [20,4 %] від суми накладеного.

Позбавлення права керування транспортними засобами (як основний, так і додатковий вид адміністративного стягнення) за грубе або повторне, або за систематичне порушення порядку користування цим правом застосовано до 61,6 тис. осіб, або 34,5 % від тих осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (як додатковий вид адміністративного стягнення) призначено 653 особам, або 0,4 %.

Адміністративний арешт за порушення Правил призначено 302 [199] особам, що на 51,8 % менше, або 0,2 % [0,1 %].

Громадські роботи місцеві загальні суди призначили 156 [220] особам, або 0,1 % [0,1 %] від кількості усіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил.

Оплатне вилучення транспортного засобу у його власника застосовано до

²¹ Статистичний звіт ДСА форми № 1-п «Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення».

118 [146] осіб, що менше на 19,2 % порівняно з 2017 р.

Попередження винесено 52 [22] особам.

За порушення водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ременями безпеки або мотошоломами (ст. 121 КпАП) накладено адміністративне стягнення на 1,4 тис. [588] осіб, що у 2,5 раза більше; їх частка від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил, становила 0,8 % [0,3 %]; штраф накладено на 580 [389] осіб; місцеві загальні суди позбавили права керування транспортними засобами 667 осіб; до 217 [39] осіб застосовано адміністративний арешт; оплатне вилучення транспортного засобу у його власника застосовано до 4 [4] осіб; громадські роботи призначено 13 [11] особам; попередження винесено 6 [1] особам.

За перевищення водіями транспортних засобів встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху (ст. 122 КпАП) накладено адміністративне стягнення на 1,1 тис. [1,3 тис.] осіб, що на 15,9 % менше; їх частка від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил, становила 0,6% [0,7 %]. У тому числі позбавлено права керування транспортним засобом 31 водія; штраф накладено на 1,1 тис. [1,3 тис.] осіб.

За невиконання водіями вимог про зупинку (ст. 122² КпАП) адміністративне стягнення накладено на 1,1 тис. [1,3 тис.] осіб, що на 12,4 % менше, або 0,7 % [0,6 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил. Штраф накладено на 1,1 тис. [1,2 тис.] осіб; права керування транспортними засобами позбавлено 69 осіб.

Через залишення місця дорожньо-транспортної пригоди (ст. 122⁴ КпАП) адміністративне стягнення накладено на 3,3 тис. [3,5 тис.] осіб, що на 4 % менше, або 1,9 % [1,8 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил; штраф накладено на 3,2 тис. [3,3 тис.] осіб; громадські роботи призначено 87 [162] особам; адміністративний арешт – 13 [22] особам; позбавлено права керування транспортними засобами 44 особи.

За порушення особами, які керують транспортними засобами, правил руху через залізничні переїзди (ст. 123 КпАП) накладено адміністративне стягнення на 1,2 тис. [1,7 тис.] осіб, що 31,6 % менше, або 0,7 % [0,9 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил. У тому числі штраф накладено на 1,1 тис. [1,7 тис.] осіб; позбавлено права керування транспортними засобами 31 особу; адміністративний арешт застосовано до 1 [8] особи; оплатне вилучення транспортного засобу у його власника застосовано до 4 [9] осіб.

За порушення Правил, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи

іншого майна (ст. 124 КпАП), накладено адміністративне стягнення на 100,8 тис. [110,6 тис.] осіб, що на 8,9 % менше; позбавлено права керування транспортним засобом 1,3 тис. осіб, або 1,3 % від кількості тих, на яких накладено адміністративне стягнення саме за цей вид правопорушення; штраф накладено на 99,8 тис. [109,3 тис.] осіб; громадські роботи призначено 17 [1] особам; адміністративний арешт застосовано до 3 [0] осіб.

За керування транспортним засобом особою, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом або не пред'явила їх для перевірки, або стосовно якої встановлено тимчасове обмеження у праві керування транспортними засобами (ст. 126 КпАП), накладено адміністративне стягнення на 480 [389] осіб, що 23,4 % більше, або 0,3 % [0,2 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил. У тому числі штраф накладено на 356 [386] осіб; позбавлено права керування транспортними засобами 113 осіб; попередження винесено 26 [3] особам.

За керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (ст. 130 КпАП), накладено адміністративне стягнення на 68,9 тис. [72,6 тис.] осіб, що на 5,1 % менше; їх частка від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил, становила 38,6 % [37,8 %]. У тому числі штраф накладено на 68,8 тис. [72,4 тис.] осіб; позбавлено права керування транспортним засобом 59,3 тис. осіб, або 86 % від кількості тих, на яких накладено адміністративне стягнення саме за цей вид правопорушення. Оплатне вилучення транспортного засобу у його власника застосовано до 108 [133] осіб; адміністративний арешт – до 68 [130] осіб; громадські роботи призначено 34 [42] особам.

Станом на 31 грудня 2018 р. місцеві загальні суди **не розглянули** 24,1 тис. справ про порушення Правил, або 8,2 % [7,5 %] від кількості тих справ, що перебували на розгляді упродовж минулого року.

У 2018 р. на розгляд **до апеляційних загальних судів**²² **надійшло** 16 тис. [15,6 тис.] справ про адміністративні правопорушення за апеляційними скаргами на постанови місцевих загальних судів у справах про порушення Правил, що на 2,9 % більше, ніж у 2017 р. Усього у провадженні **перебувало** 17,5 тис. [16,6 тис.] таких справ (на 5,9 % більше).

Зокрема на розгляд надійшло 11,4 тис. [11,1 тис.] апеляційних скарг на постанови місцевих загальних судів, винесених за результатами розгляду справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 130

²² Статистичний звіт ДСА форми № 2-п «Звіт судів апеляційної інстанції щодо розгляду апеляційних скарг у справах про адміністративні правопорушення».

КпАП; їх частка від загальної кількості апеляційних скарг у справах про порушення Правил, що надійшли до апеляційних загальних судів, становила 71,1 %. Розглянуто – 8,2 тис. [8,7 тис.] скарг; із них залишено без змін – 5,3 тис. [5,5 тис.] постанов місцевих загальних судів, скасовано – 2,7 тис. [2,9 тис.] постанов, змінено – 230 [285] постанов.

Усього упродовж 2018 р. **розглянуто** 11,5 тис. [12,2 тис.] справ про адміністративні правопорушення за апеляційними скаргами на постанови місцевих загальних судів у справах про порушення Правил, або 65,5 % [73,6 %] від кількості тих, що перебували на розгляді апеляційних загальних судів. У тому числі **скасовано і змінено** 4,4 тис. [4,9 тис.] постанов місцевих загальних судів у справах про порушення Правил, або 1,8 % [1,9 %] від кількості ухвалених місцевими загальними судами постанов за порушення цих Правил; **залишено без зміни** – 7,1 тис. [7,3 тис.] постанов, що на 3 % менше порівняно з попереднім роком.

Станом на 31 грудня 2018 р. апеляційні загальні суди **не розглянули** 3,2 тис. справ про порушення Правил, або 18,5 % від кількості тих справ, що перебували на розгляді упродовж минулого року.